

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

Кваліфікаційна робота
з перекладознавства на тему:

**«ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ
НАЦІОНАЛЬНИХ МОВ: ІСПАНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ»**

Студентки групи ММЛі 01-21
факультету перекладачів
денна форма навчання
спеціальність **035 Філологія.**
спеціалізація **035.05 Романські мови та літератури
(переклад включно)**
Суховій Катерини Миколаївни
Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
професор Данилич В.С.

Допущено до захисту

«___» _____ року

Завідувач кафедри

_____ *Філоненко Н. Г.*

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2022

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA DE UCRANIA
UNIVERSIDAD NACIONAL LINGÜÍSTICA DE KIEV
Departamento de Filología Románica y Traducción

TRABAJO FINAL DE MÁSTER

sobre el tema:

**"EL ASPECTO FUNCIONAL DE LOS TÉRMINOS LEGALES DE LAS
LENGUAS NACIONALES: ESPAÑOL Y UCRANIANO"**

Sukhovii Kateryna

Estudiante del grupo MMJi 01-21

Facultad de Filología Románica y
Traducción

Educación presencial

Especialidad **035. Filología.**

**Lenguas y literaturas románicas
(Traducción inclusive), primera
lengua – española**

Tutora académica:

Doctora en Filología,

Catedrática V. Danylych

Kyiv – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ	9
1.1. Специфічні особливості терміносистеми як складової частини мови	9
1.2. Сучасні тенденції розвитку термінології	14
1.3. Сфери застосування термінології	16
1.4. Функції термінів	18
1.5. Фахові мови та термінологія	21
Висновки до розділу I	24
РОЗДІЛ II. ФУНКЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	27
2.1. Особливості іспанської юридичної фахової мови та терміносистеми	27
2.1.1. Фундаментальні лінгвістичні особливості	28
2.1.2. Морфосинтаксичний рівень	28
2.1.3. Лексико-семантичний рівень	31
2.2. Специфіка функціонування юридичної термінології.	32
Висновки до розділу II	36
РОЗДІЛ III. НАЙБІЛЬШ ОПТИМАЛЬНІ СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	38
3.1. Основні складнощі перекладу іспанської юридичної термінології на українську мову	38
3.2. Способи пошуку та підбору термінологічних відповідників.	45
3.3. Способи перекладу юридичної термінології в різних типах дискурсу	52

3.3.1. Повні еквіваленти	57
3.3.2. Часткові еквіваленти	60
3.3.3. Безеквівалентні терміни	62
Висновки до розділу III	64
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
RESUMEN	75

ВСТУП

Спеціалізовані тексти відрізняються від літературних текстів та мови повсякденного вжитку використанням слів, що називаються термінами. Термінами вважаються слова, що використовуються для позначення понять наукової, технічної чи художньої сфери. Тим не менш, було б помилково стверджувати, що терміни є вузьким, суцільно професійним явищем. Науково-технічна революція, розвиток науки та техніки призвели до соціальних змін, що, у свою чергу, спровокувало поширення використання термінології в усіх сферах життя людини.

Терміни почали частіше застосовуватися не лише в спеціалізованих текстах, але й в повсякденному вжитку, в публіцистиці, в художній літературі та в інших типах дискурсу. Що, в свою чергу, стало початком розвитку нової сфери дослідження у сфері термінології, а саме — функціональність термінів.

Функціональний аспект термінів вивчався Г.О. Вінокуром в його роботі про терміни як слова в особливій функції. З тих пір велика кількість вчених приводила низку різноманітних функцій, які, на їхню думку, притаманні термінові. [20, с. 15-16]. Тим не менш, чітке визначення особливостей терміна та його різниці від інших лексичних одиниць у мові детально ніколи не вивчалось.

На думку Д. Щерби, В. М. Лейчик розвинув ідеї Г. О. Вінокура щодо поняття терміна. За його визначенням, термін необхідно розглядати та досліджувати як таку лексичну одиницю терміносистеми, що складається із трьох шарів:

1. Субстрат терміна — лексична одиниця мови, на якій базується термін;
2. Суперстат терміна — співвіднесеність з його відповідним юридичним чи правовим поняттям;
3. Сутність терміна — зміст та інші формальні ознаки що надають йому його визначення.

Таким чином, за допомогою саме такого сприйняття терміна, ми маємо змогу проаналізувати розвиток терміна починаючи від його вихідної лексичної одиниці та завершуючи його набуття сенсів для позначення певного поняття та входження до певної терміносистеми.

Отже, оскільки терміни базуються на лексичних одиницях загальноповживаної мови, дослідники пропонують звертатися саме до загальноприйнятих функцій слів. Як правило, наводиться наступний перелік функцій слів: репрезентативна, сигніфікативна, комунікативна та прагматична [20, с. 15-16]. Деякі вчені також виділяють наявність когнітивної функції. Наприклад, В. М. Лейчик називає серед функцій лексичних одиниць евристичну функцію — функцію набуття нових знань. Такі вчені як Головин, Кобрин, Куликова та Салмина також називають класифікаційну чи систематизуючу функцію.

Однак, доволі мало досліджень проводилися у сфері конкретних термінологічних систем. Досі відкритим є питання функцій юридичної термінології, що і зумовлює **актуальність** даного дослідження.

Метою дослідження є з'ясування того, які саме функції притаманні юридичним термінам іспанської та української мов, а задля цього перед нами постає **завдання**:

- порівняти їх в зіставному аспекті з функціями загальномовних лексичних одиниць та виявити їх специфіку;
- дослідити характерні ознаки юридичних термінів іспанської мови та їх функції у тексті;

- охарактеризувати функціональні властивості іспаномовних юридичних термінів

Об'єктом дослідження виступають юридичні терміносистеми сучасних іспанської та української мови.

Предмет дослідження – функції юридичних термінів у різних типах дискурсів.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі **методи дослідження**:

- метод суцільної вибірки іспаномовних юридичних термінологічних одиниць у ході збору ілюстративного матеріалу дослідження;
- аналіз словникових дефініцій термінів та їх перекладних еквівалентів у ході вивчення семантичних аспектів юридичних термінів іспанської мови;
- аналіз українських та іспанських юридичних текстів з метою визначення функціональних ролей юридичних термінів.
- описовий метод, а також методи порівняння, зіставлення, узагальнення, використані для аналізу структурних та семантичних аспектів іспанської юридичної термінології;

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у тому, що вперше вивчено і систематизовано знання про особливості функціональних ролей юридичної термінології сучасної іспанської мови та особливості і труднощі її перекладу українською мовою.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у тому, що вони можуть бути корисні у контексті досліджень спеціальної галузевої термінології сучасної іспанської мови, а також досліджень у галузі перекладу спеціальної лексики, зокрема – юридичної термінології.

В процесі вивчення предмету дослідження було одержано результати, які можна використовувати у викладанні практичного курсу перекладу у вищій школі, теоретичної граматики іспанської мови.

Матеріалами дослідження слугували нормативно-правові акти іспанські та українські, публіцистичні тексти та художні тексти, в яких вживалася юридична термінологія.

Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, трьох списків використаних джерел та резюме. У вступі визначена актуальність, мета і завдання, об'єкт та предмет дослідження, вказаний комплекс методів та обґрунтовано новизну та практичне значення результатів дослідження.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади дослідження термінологічних систем.

У другому розділі опрацьовано лінгвістичні особливості юридичної термінології як особливої складової мови.

У третьому розділі були відібрані основні методи перекладу юридичної термінології з іспанської на українську мову.

Наукова робота була **апробована** на Міжнародній студентській науково-практичній відеоконференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови» «Україна у транскультурному і мультіmodalьному світі», 25 травня 2022 року.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

1.1. Специфічні особливості терміносистеми як складової частини мови.

Термінологія, хоча і не є малодослідженою галуззю мовознавства, все ще залишається доволі відкритою для дослідження та впорядкування. Науковці з усього світу висувають різні теорії наукового підґрунтя існування та класифікації термінології.

Загалом, існують три різні підходи щодо визначення термінології як дисципліни:

1) Перша позиція визначає термінологію як автономну та самодостатню дисципліну, наділену власними основами, хоча історично ї є пов'язаною з іншими дисциплінами [39, с. 30-32].

2) Інша позиція стверджує, що термінологія не є автономною дисципліною, а натомість виступає частиною іншої дисципліни, наприклад, лінгвістики, філософії чи інших науково-технічних спеціальностей. Тобто, за цією класифікацією ми не визнаємо термінологію як окрему дисципліну, а розглядаємо як складову іншої дисципліни [53, с. 10-14].

3) Третя позиція вказує на те, що термінологія є міждисциплінарним утворенням, що сформувала свою власну специфіку, шляхом відбору елементів з тих дисциплін, поняття яких вона описує [23, с. 9-13].

На сьогодні, термінологію найчастіше описують як дисципліну з власним теоретичним підґрунтям, що визначається по відношенню до

інших дисциплін, які вона описує, та з яких запозичує, а згодом і розвиває власний об'єкт і сферу дослідження. Таким чином, ми можемо сказати, що термінологія є міждисциплінарним утворенням. Оригінальність термінології як дисципліни визначається тим, як вона вибирає конкретні основи з кожної дисципліни та переробляє ці концепції та основи, будуючи свій власний оригінальний простір дослідження об'єкта, методу та цілей.

Термінологія як наука, що розглядає та упорядковує спеціальні терміни базується на елементах лінгвістики, когнітивних наук та ін. спеціальних науково-технічних дисциплін.

З точки зору лінгвістики, терміни — це сукупність мовних знаків, які становлять підмножину в межах лексичного компонента граматики мови. Терміни для лінгвістики не відрізняються від звичайних слів, вони є лексичними одиницями, що входять до лексичної компетенції мовця, компетенції, яка може бути загальною (спільною для всіх мовців) або спеціальною (для вживання обмеженою групою ораторів, наприклад, професіоналізми). Отже, терміни, або термінологічні одиниці (ТО) — це лексичні одиниці, які в певних контекстах набувають спеціалізоване значення.

З точки зору когнітивістики, терміни є когнітивними одиницями, адже з їхньою допомогою мовці досліджують навколишній світ.

Для різних науково-технічних дисциплін терміни є набором одиниць для спілкування та передачі інформації, що дозволяють передавати спеціалізовані знання. [23, с. 25-30]

Таким чином, терміни як об'єкт вивчення термінології є одночасно когнітивними, лінгвістичними та комунікативними одиницями. Це підтверджує теорію трьох складових терміна: поняття, найменування та референту (об'єкта).

Кабре пропонує [26, с. 20-23] ввести вивчення термінів з точки зору лінгвістики. З цієї позиції можна розвинути теорію значення терміна, яка описує його як одиницю мови, що, у використанні у певних дискурсах може набувати спеціалізованого значення.

Однак важливим постає питання визначити чи є термінологія складовою частиною лінгвістики, чи вона може виступати окремою незалежною наукою. Загалом, дослідники виділяють дві позиції щодо цього питання:

А) Термінологія та лінгвістика (зокрема, лексикологія) є абсолютно різними дисциплінами, які не мають між собою нічого спільного; тобто, термінологія виступає автономною дисципліною.

Б) Термінологію, як групу термінів, можна описати за допомогою теорії мови, а отже можна пояснити з точки зору лінгвістики, конкретно — лексикології; таким чином, термінологія є спеціалізованою галуззю лексикології.

Щодо першої пропозиції, ті, хто захищає автономний характер термінології, базуються на існуванні двох різних об'єктів дослідження: слів для лінгвістики та термінів для термінології. Це те, що виправдовує те, що така дисципліна, як термінологія, може обійтися без лінгвістики і розвиватися без неї.

Основною рушійною силою цих ідей є Загальна теорія термінології (ЗТТ), запропонована Є. Вюстером. Є. Вюстер стверджує, що термінологія повністю відрізняється від лінгвістики, а точніше від лексикології, з таких основних причин:

Табл. 1.1.

Термінологія	Лексикологія
◆ Об'єкт дослідження: термін.	◆ Об'єкт дослідження: слово.
◆ Відправна точка: поняття (значення), незалежно від номінал (форма).	◆ Відправна точка: форма і значення.

- | | |
|---|---------------------------------------|
| ◆ Нехтує синтаксисом і морфологією | ◆ Включає граматику та прагматику |
| ◆ Синхронне вивчення термінів | ◆ Синхронне та діахронне дослідження. |
| ◆ Свідоме та консенсусне навчання(нормативне правило) | ◆ Природна еволюція мови. |
| ◆ Міжнародна стандартизація | ◆ Вивчення окремих мов. |

З цієї точки зору терміни є однозначними одиницями (означник відповідає одному значенню) і монореферентними (термін представляє один референт або об'єкт реальності). Однак, якщо ми розглядаємо ці аспекти як характерні особливості термінів, висвітлюються недоліки ЗТТ, оскільки вона не бере до уваги реальну складність спеціалізованої комунікації.

Наразі зрозуміло, що класичних принципів ЗТТ недостатньо для задовільного пояснення термінології, оскільки це ідеалізована модель, яка не враховує розмаїття та варіацій термінів і що сприймає елементи реальності як статичні. Саме звідси беруть початок інші теоретичні концепції термінології, які набагато краще відповідають дійсності. Серед них варто виділити комунікативну теорію термінології (КТТ), запропоновану [24, с. 30-33].

Ця нова теорія мовно-комунікативної бази базується на тому факті, що об'єктом вивчення термінології є терміни, які зустрічаються в усних та письмових текстах професійно орієнтованих текстів, і що терміни дозволяють отримати доступ до спеціальних знань.

Ця комунікаційна термінологія, розроблена з точки зору науки про мову, але яка об'єднує елементи теорії знання та комунікації. Ця теорія розглядає мовні варіації в усіх її вимірах відповідно до теми, функції, користувачів, типу тексту тощо; отже, терміни не є фіксованими і

статичними одиницями, а є одиницями, які підпорядковуються прагматичним, соціальним, психолінгвістичним умовам тощо, як і решта одиниць лексичної системи мови.

Отже, до питання про те, чи є термінологія лінгвістичною, треба відповісти, що терміни, як одиниці, що є частиною лексичної системи мови, є частиною мови і тому можуть вивчатися за допомогою лінгвістики, а точніше — лексикологією. Коротше кажучи, з лінгвістичної точки зору можна сказати, що термінологія є спеціальною лексикологією або лексикологією спеціалізованих одиниць.

Отже, з цієї точки зору, традиційна дихотомія, встановлена між термінологією та лінгвістикою, згідно з якою мова йшла б про різних дисциплін, виходячи з припущення, що лексикологія займається вивченням слова та термінології, терміна. Ця дихотомія має сенс, лише якщо повертаємося до вюстерівських підходів, оскільки в TGT розглядаються терміни як специфічні одиниці галузі спеціальності та їх використання обмежене нею; тому термінологія становить інтерес лише для спілкування між спеціалістами. Однак це не так, оскільки використання термінів виходить за межі спілкування між фахівцями і один і той же термін може використовуватися в різних спеціальностях або галузях знань. Наприклад, лексична одиниця реакція належить до загальної галузі, а також до галузі біології, механіки та хімії. Тому терміни самі по собі не є однозначними чи монореферентними, а радше набувають певного значення залежно від контексту, у якому вони з'являються.

Окрім цих предметів, з яких термінологія бере елементи та поняття, термінологія підтримує зв'язки з іншими дисциплінами. Як дисципліна, вона створює свої теоретичні основи з науки про мову (лінгвістики), когнітивних наук і комунікаційних наук, тоді як з інформаційними технологіями або документацією вона підтримує інший тип відносин. Між термінологією та документацією встановлюються відносини обміну:

термінологічна робота не може здійснюватися без документації (яка забезпечується контекстами використання), а частина документальної роботи (опис змісту документів, який пізніше буде відновлено) не може робити без термінології. У зв'язку між термінологією та інформатикою, досягненнями науки і техніки

У той же час термінологія вважається міждисциплінарним предметом, оскільки вона бере участь у всіх спеціалізованих предметах, оскільки всі вони володіють і використовують термінологію для представлення своїх знань, так що без термінології немає ні науки, ні техніки, ні спеціальної професії.

1.2. Сучасні тенденції розвитку термінології.

Зараз панорама термінології ускладнилася з різних причин [23, с. 21], таких як існування різноманітних джерел поширення; криза традиційної теорії термінології, яка не відповідає поточним потребам, або її присутність в університетському світі, що сприяло більшій теоретичній рефлексії.

Термінологія пройшла шлях від питання, яке спочатку контролювалося кількома ядрами впливу та інтересів, обмежених певними практичними сферами, до предмета, що розвивається, цікавого як поле для роздумів і абсолютно необхідного у світі, де наукові знання та технічні знання була демократизована з узагальненням освіти та наявністю засобів масової інформації, і, крім того, зростає потреба в передачі спеціальних знань [23, с. 22].

Незважаючи на різноманіття, якщо ми подивимося на концепції термінології, у сучасній термінології можна встановити дві осі:

1. Теоретична вісь, розроблена в академічній сфері, яка розглядає термінологію як дисципліну і включає дві позиції в концепції природи

термінів: перша захищає, що терміни є знаками мови; другий, символічного характеру, вважає, що терміни є знаками із семіотичним значенням і включає як ті, що здійснюються лінгвістично, так і нелінгвістичні.

2. Практична вісь, розроблена в адміністративній та комерційній сферах, у якій поєднуються три групи.

- а) трансляційний, представлений міжнародними організаціями.
- б) стандартизатор, представлений країнами, які здійснюють плани нормалізації своєї власної мови, мови меншини чи меншини в усій державі чи на міжнародній арені.
- с) стандартизатор, представлений асоціаціями стандартизації та великими транснаціональними компаніями та діяльністю з документації.

Отже, сучасна міжнародна організація термінології визначена навколо трьох ядер [61, с. 6-11]:

- а) Центральне та північноєвропейське ядро, зосереджене на стандартизаційних потребах вчених і технологів. Найвідомішим представником є INFOTERM, міжнародний центр термінологічної документації у Відні, створений у 1971 році ЮНЕСКО в рамках програми UNISIST у співпраці з Австрійським інститутом стандартизації. Інфотерм був центром розповсюдження праць і теорій Вюстера і поширив свій вплив переважно на країни Північної Європи та Африки, а також Китай, Японію та інші країни Азії.
- б) Ядро багатомовних державних і міжнародних організацій трансляційного характеру, представлене роботою, що виконується в офіційно багатомовних організаціях, таких як Організація Об'єднаних Націй або Європейське економічне співтовариство. У цій осі також беруть участь лінгвістичні агентства федерального уряду Канади, офіційно

двомовної країни, яка відповідає за забезпечення дотримання мовних прав усіх її жителів.

с) Ядро урядових установ країн, які здійснюють процес мовної нормалізації, вісь, фундаментально натхненна пропозиціями щодо мовної політики Квебеку, яка почалася в 1970-х роках із сприяння нормалізації французької мови.

1.3. Сфери застосування термінології

Якщо ми запитаємо когось, чому присвячена термінологія, відповідь буде, що вона присвячена створенню словників на конкретні теми. Але це не єдина термінологічна робота. Існують інші термінологічні продукти або програми, крім словника, не забуваючи про теоретичний аспект термінології, який займається вивченням та аналізом спеціалізованого дискурсу.

Під термінологічним застосуванням «розуміється будь-який метод, техніка, продукт чи система, яка намагається вирішити проблему, пов'язану зі спеціалізованою комунікацією, або яка допомагає зробити таку комунікацію більш масштабною чи плинною» [41, с. 84].

Тому, окрім словників і словників, існують інші термінологічні додатки: спеціалізовані текстові корпуси, онтології, тезауруси, системи машинного перекладу, пам'яті перекладів екстрактора термінології, перевірки орфографії та стилю для технічного написання тощо; тобто стільки застосувань, скільки сфер дії мають термінологію, використання якої є необхідним у навчанні конкретних предметів, викладанні мов для конкретних цілей, науковому поширенні, промисловій стандартизації продуктів і методів, лінгвістичній нормалізації, техніці письма, автоматичний або допоміжний переклад тощо.

Однак основне завдання термінології — це складання словника, який збирає спеціалізовані голоси тематичної області. Спеціалізована термінографія або лексикографія відповідає за підготовку термінологічних компіляцій для предмета, де підходять різні продукти та різні методи роботи: словники, енциклопедії, словники, глосарії, лексикони, бази даних тощо. спеціалізовані за предметом.

Ця різноманітність термінологічних застосувань походить від різноманітності користувачів, які потребують термінології у своїй професійній діяльності. Термінологічні ресурси потрібні не лише фахівцям у певній темі; Є й інші професійні групи, які також потребують термінологічної продукції, але кожна професійна група має специфіку діяльності, а отже, і різні термінологічні потреби. З цієї причини термінологічна продукція має бути розроблена відповідно до професійних потреб її одержувачів.

По-друге, і в межах другої групи, виходячи з двох основних функцій термінології, можна розрізнити професіоналів, які безпосередньо використовують термінологію для вираження своїх думок і спілкування з іншими професіоналами (спеціалістами), і тих, хто використовує її для полегшення репрезентації або спілкування (перекладачі, усні перекладачі, керівники та спеціалісти, консультанти з питань мови, консультанти з термінології, журналісти тощо)

По-третє, у цій же роботі Кабре встановлює різницю між професіоналами, для яких термінологія є системою репрезентації та стандартизації, яка не обов'язково збігається з фактичним використанням термінів (нормалізатори, документалісти, інженери знань, лінгвістичні інженери тощо).

Підводячи підсумок, можна сказати, що термінологія в даний час користується великою кількістю різноманітних користувачів:

- ті, хто отримують знання з певного предмету;

- викладачі предмету;
- перекладачі;
- автори технічних текстів;
- спеціалісти;
- лінгвісти;
- документалісти;
- організації та органи управління;
- громадськість;
- тощо.

1.4. Функції термінів

Термінологія, незалежно від теми чи контексту, в якому вона була створена, виконує дві функції: функцію представлення спеціальних знань і функцію їх передачі [23, с. 17].

1. У своїй функції репрезентації термінологія спеціально обслуговує три типи дисциплін: документознавство, лінгвістичну інженерію та комп'ютерну лінгвістику та, в основному, науково-технічні спеціальності. В усіх трьох випадках термінологія встановлює подвійний зв'язок із цими суб'єктами: з одного боку, вона виконує функцію резолютивної частини; з іншого боку, він використовує їх для створення свого власного робочого об'єкта, для виконання своїх програм або для кращої організації термінографічного процесу. Наприклад, у випадку документації терміни – це елементи, які використовуються для індексування документів, які пізніше будуть відновлені, оскільки ці одиниці є ключовими частинами, які містять вміст спеціалізованих текстів.

2. У своїй функції передачі інформації термінологія в основному служить безпосередній комунікації, комунікативному посередництву та плануванню мови. Термінологія є наріжним каменем фахівців, які без

термінів не можуть ні виразити, ні повідомити свої знання. Термінологія також служить непрямій комунікації, яку краще називати лінгвістичним посередництвом, через діяльність, яку здійснюють лінгвістичні консультанти, редактори, усні та письмові перекладачі, з одного боку, та журналісти та медіа-комунікатори з іншого.

Тим не менш, ця позиція не розкриває повністю усі можливості функцій терміна у текстах. Згідно з авторською класифікацією В.М. Лейчика, терміни виконують номінативну, сигніфікативну, комунікативну, прагматичну та евристичну функції.

Перш за все, згідно більшість дослідників сходяться на тому, що термінові притаманні деякі функції, що притаманні лексичним одиницям. Однією з найважливіших функцій терміна є номінативна. Номінативна функція має під собою на увазі можливість терміна називати предмети, їхні ознаки та ін.

Особливість номінативної функції терміна полягає в тому, що термін, на відміну від звичайних лексичних одиниць, позначає предмети, ознаки, поняття, категорії та ін. не в їхньому загальному значенні, а у межах спеціальних сфер знань людини. Тобто, номінативність терміна проявляється у закріпленні ним спеціального знання. Діяльність у спеціальних сферах є неможливою без таких назв, які нам пропонують терміни.

Наступна функція, яку виконують терміни це сигніфікативна або функція позначення. Сигніфікативна функція полягає у вивченні способів позначення, видів знаків з огляду на їхню вмотивованність (чи невмотивованність), відношення знаків до типів об'єктів, що вони позначають.

Третя функція – комунікативна – характеризує термін як засіб передачі інформації із встановленням зворотного зв'язку. У цьому випадку термін

служить засобом передачі (комунікації) спеціального знання у просторі та в часі.

Виділяють два види реалізації цієї функції: обмін знаннями та навчання.

У результаті обміну знаннями представниками спеціальних сфер знань адекватне розуміння багато в чому залежить від точності термінів. Проте у процесі комунікації нерідко відбувається коригування, уточнення інформації, наприклад, у процесі обговорення гіпотези. Нерідко новий термін народжується саме під час комунікації [20, с 16].

При передачі спеціального знання у часі комунікативна функція проявляється досить специфічно. По-перше, сприйняття знання у термінах новими поколіннями відбувається без перевірки засобами зворотного зв'язку. По-друге, зростання наукового знання призводить до іншого розуміння об'єктів, позначених тими чи іншими термінами, отже, «старі» терміни можуть отримати новий зміст через їх революційний розвиток.

Прагматична функція визначається зв'язком знака з учасниками комунікації, конкретними умовами та сферою спілкування. Ця функція експліцитно проявляється в ідейній боротьбі політичних термінах, у дискусіях тощо. В. М. Лейчик говорить про особливий випадок, коли термін свідомо має нести дезінформацію, тобто. є помилково мотивованим (наприклад, соціальне партнерство замість найманої праці). Іноді використання таких термінів пояснюється недостатнім рівнем знання чи неправильно обраною теорією.

Будучи лексичним елементом будь-якої мови науки та техніки, термін, поряд з іншими лексичними одиницями цих мов, може виконувати евристичну функцію, функцію відкриття нового знання. За допомогою термінів можливе найменування нових відкритих понять. Тому можна говорити про те, що терміни безпосередньо беруть участь у науковому пізнанні та сприяють відкриттю істини.

1.4. Фахові мови та термінологія

Мови завжди змінюються, щоб адаптуватися до середовища, в якому вони використовуються, і результатом цієї адаптованості мови до потреб її використання є різноманітність, мовне розмаїття.

Один і той же мовець може висловлюватися тим чи іншим способом залежно від дискурсу, в якому він висловлює свою думку. Особливості мовця, одержувача, повідомлення, спосіб передачі інформації і контекст впливають на тип використовуваної мови. Таким чином, можна говорити про різні стилістичні стилі, наприклад розмовний, публіцистичний, офіційно-діловий тощо. Кожен із цих стилей передбачає і тягне за собою низку специфічних лінгвістичних ресурсів і стратегій. Це провокує виникнення такого типу мови, як фахова мова.

Фахова мова — спеціальна мова, що обслуговує конкретну сферу чи галузь знань.

Зазвичай виділяють також підвиди різних ФМ, наприклад: медична мова, економічна, юридична, мова реклами, спорту, високих технологій і т. д.

На сьогодні існує декілька рівнозначних термінів для поняття «фахова мова» — «мова для спеціальних цілей», «підмова», «субмова» та ін. Л. Гофман визначає фахову мову як "сукупність всіх мовних засобів, які використовуються в спеціально окресленій комунікативній сфері з метою досягнення розуміння між всіма фахівцями певної галузі". Український лінгвіст Т. Р. Кияк так коментує позицію Гофмана: «До цієї дефініції варто додати ще й той факт, що функціонування певної мови забезпечується винятково чітко встановленою термінологією». Таким чином, ми можемо сказати, що основною функцією фахової мови є забезпечити обмін когнітивної та комунікативною інформацією у професійній сфері.

Іспанська дослідниця М. Тереза Кабре так визначає поняття фахової мови: “Насправді спеціальні мови - це підмножина мови, яка частково збігається із загальною мовою, яка використовується як інструмент формального та функціонального спілкування між фахівцями в конкретній професійній сфері, що характеризується деякими «спеціалізованими» особливостями” [25, с. 45-47], такими як:

- спеціалізована тема;
- тип співрозмовників (відправник – спеціаліст; одержувач – професійно орієнтована публіка або загальна).;
- комунікативна ситуація, професійні та спеціалізовані сфери офіційного характеру;
- спосіб, за допомогою якого відбувається обмін інформацією, (переважно письмовий).

Отже, коли ми говоримо про фахові мови, необхідним є встановити, які відмінності існують між розмовною мовою і фаховою мовою, яка використовується в ситуаціях, з чітко окресленою темою, співрозмовниками, комунікативними засобами.

Найскладніше питання полягає в тому, щоб визначити межу між загальною мовою та спеціалізованими мовами, оскільки останні неможливо уявити без першої, а також розмежувати різні спеціальні мови. Це те ж саме, призначення нового концептуального змісту до відомої лексичної форми, загалом приналежність до спільної мови, як-от випадок публікації в адміністративній сфері або кімната в області обчислювальної техніки [54, с. 35-40]. Тому що наука і технології все сильніше проникають у наше життя, відбувається і зворотний процес: баналізація чи вульгаризація. Таким чином, технічні терміни або вирази за своїм походженням через різні впливи, такі як засоби масової інформації, проникли в розмовну мову без того, що більшість мовців усвідомлюють

їхнє походження або не розуміють чи вживають їх правильно через брак точності.

Як ми вже бачили, спеціалізовані мови або спеціальні мови розуміються як ті підмножини загальної мови, які прагматично характеризуються трьома змінними: предметом, користувачами та ситуаціями спілкування. Відповідно до цього, критеріями для визначення мов або спеціалізованих мов будуть:

1) Спеціалізовані теми – це ті, які не є частиною загальних знань носіїв мови, і тому були предметом спеціалізованого навчання.

2) Цими знаннями володіють типові користувачі спеціалізованих мов, спеціалісти, хоча розрізняють виробників спеціалізованих комунікацій та їх одержувачів. Виробниками науково-технічних повідомлень або професіоналами обмеженого рівня можуть бути лише особи, які володіють спеціальними знаннями з предмета, знаннями, отриманими в процесі навчання; Реципієнтами обмежено-тематичних комунікацій можуть бути як спеціалісти з розглянутої теми, які водночас можуть інтерактивно виступати в якості передавачів у будь-якому комунікативному акті, так і широка публіка, яка пасивно отримує спеціалізовані комунікації як учень.

3) Комунікативні ситуації також визначають спеціалізований характер субкоду, оскільки його комунікації мають формальний характер і зазвичай регулюються професійними чи науковими критеріями.

4) Ці спеціалізовані підмножини за темами, користувачами та комунікативними ситуаціями, у яких вони оновлюються, представляють низку характеристик лінгвістичного типу (одиниці та правила) та текстового типу (тип текстів і типи документів).

5) Спеціальна мова не є структурно монолітною підмножиною, а представляє альтернативні різновиди залежно від використання та комунікативних обставин. З цієї точки зору розглядаються два параметри варіації:

а) Ступінь абстрактності, який залежить від самої теми, від одержувачі та комунікативні функції, запропоновані емітентом.

б) Комунікативні цілі, які визначають різні типи текстів залежно від функцій, які мають виконуватися. Ресурси, що використовуються в різних типах текстів, збігаються з ресурсами, які використовуються в неспеціалізованих комунікаціях для виконання тих самих операцій.

Для визначення можливих варіацій, що існують у спеціалізованих мовах, також можуть діяти інші додаткові аспекти, такі як географічні, історичні та соціальні діалекти, з одного боку, і особистий стиль, з іншого.

б) Різні спеціалізовані мови представляють серію загальних характеристик між собою (прагматичні та лінгвістичні), що дозволяють називати їх підмножиною загальної мови, що зберігає певну єдність.

7) Тому вважається, що спеціалізовані мови — це прагматичні варіанти, які перебувають у відносинах включення щодо загальної мови та у відносинах перетину щодо загальної мови, з якою вони мають спільні характеристики.

Висновки до розділу I

У першому розділі цього дослідження ми досліджували специфіку термінології як мовного шару та її функціонування у тексті. Терміни мають властивості, що відрізняють їх від загальноновживаних слів, тому перш ніж приступити як до аналізу способів їх перекладу, ми звернулися до визначення самого поняття «термін».

Незважаючи на те, що в сучасній науці не існує єдиного визначення поняття термін, нам вдалося узагальнити точки зору вітчизняних і зарубіжних учених. Усі дослідники визнають, що «термін» є лексичною одиницею (словом чи словосполученням), що належить до будь-якої спеціальної галузі знання та характеризується системністю. Дискусійними

залишаються питання однозначності терміна та його визначення лише як функції.

Ми вияснили, що термінологія може вважатися окремою сферою лінгвістики, незалежною від лексикології. Термінологія, як окрема дисципліна, створює свої власні теоретичні основи.

Термінологія є міждисциплінарним предметом, оскільки вона зустрічається у всіх спеціалізованих сферах ужитку; термінологія є найважливішою та основною складовою частиною усіх фахових мов. Без термінології існування будь-якої технічно-наукової сфери було б неможливим.

Терміни зазвичай функціонують у спеціальних мовних середовищах, що називаються спеціалізованими або фаховими мовами. Ми детально розглянули як ознаки фахової мови, так і особливості функціонування термінів у фаховій мові.

Тим не менш, було б помилково вважати, що термінологія використовується лише у науковій сфері. У зв'язку з активним розвитком технологій та її поширенням та популяризацією серед широких кіл населення, відбувається процес входження термінології до повсякденного вжитку у розмовній мові. Це, в свою чергу, може становити небезпеку для термінологічних одиниць, коли вони можуть набувати трішки іншого значення, що, відрізняючись від свого оригінального значення може провокувати непорозуміння серед фахівців, перекладачів та звичайного реципієнта тексту.

У частині, присвяченій теоретичним основам функціонування термінології у творах, представлено різноманіття поглядів на цю проблему. Важливо, що це питання досі недостатньо вивчене: немає єдиної класифікації функцій терміна у тексті. Значно відрізняються функції термінів у спеціалізованих текстах та поза ними.

Таким чином, ми виділили такі основні функції юридичної термінології у різних типах дискурсу: номінативна, сигніфікативна, комунікативна, когнітивна та прагматична.

РОЗДІЛ II

ФУНКЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У РІЗНИХ ТИПАХ ДИСКУРСУ

2.1. Особливості юридичної фахової мови та терміносистеми.

Термінологія в галузі права має велике значення через складність правових понять і той факт, що використання цих термінів створює прями наслідки для людей. Серед його основних характеристик можна виділити те, що в цьому технолекті, крім термінології цієї спеціальної мови, також використовується велика кількість загальноживаної, а також велика кількість лексики, що походить від латинських слів. Це пов'язано з тим, що іспанське право походить від римського права, і разом з тим воно запозичило багато латинських слів.

Юридичні та адміністративні тексти належать до спеціалізованої фахової мови, а саме до юридичної мови. Варто розглянути основні ознаки юридичних текстів та їхню типологію. Ми почнемо з аналізу найважливіших лінгвістичних особливостей цього типу текстів на основі структури Карбонеро. Цей автор стверджує, що «юридичні тексти — це односпрямовані повідомлення, які використовують письмову мову культового рівня, автором яких є компетентний орган, а отримувачем можуть бути загальна публіка або конкретний одержувач» [32, с.207-223].

2.1.1. Фундаментальні лінгвістичні особливості

Що стосується одержувача тексту, коли йдеться про широку групу громадян, це може бути чітко вказано (por tanto, mando a los españoles..., lo que se hace público...) або ні (he acordado en conceder) . Що стосується конкретного одержувача, до нього можна звернутися за посадою, яку він обіймає (al Sr. Rector Magnífico de la Universidad de Córdoba) або під заголовком “difusión de la presente” (Los Delegados Provinciales darán traslado inmediato de esta Resolución a los Directores de los Centros).

У більшості з цих текстових типів, як, наприклад, трапляється в університетських навчальних програмах, мовцем зазвичай є громадянин, а одержувачем — державна адміністрація або деякі приватні організації.

Що стосується мовних функцій цього типу тексту, то вони, як правило, референційні, оскільки претендують на певну об'єктивність; конотативність, тому що законодавчі та адміністративні тексти мають наказовий характер і естетичність, оскільки в окремих випадках, наприклад, коли використовується урочистий або ораторський стиль, ця функція є дуже важливою.

2.1.2. Морфосинтаксичний рівень

Щодо морфосинтаксичного рівня та на основі міркувань Карбонеро (1995), можна проаналізувати такі характеристики:

- Повторне вживання називних речень, характерними ознаками яких є довгі речення з номіналізацією дієслова та перетворенням прямого додатка на доповнення до іменника. Наприклад:
 - Створення нормативних основ додаткового внеску для бенефіціарів, студентів вищих циклів підготовки та ін.;

- “Comité para la Anulación de la deuda del tercer mundo” замість “comité para anular la deuda del tercer mundo”.

- Використання абстрактних назв, наприклад таких понять як Eficacia, Concesión, Inadmisibilidad, etc.

Є також інші функції, такі як:

- Пропуск означених артиклів: “se ajusta a procedimiento” .
- Пропуск назви: “у para que conste, firma la presente en Córdoba, a [...]”.
- Використання демонстративних засобів із анафоричним значенням: “aquellas leyes referidas en [...]”
- Вживання прикметників з обмежувальним посиленням їх значення: personal sanitario, servicios mínimos, apropiación indebida, etc.
- Зміна місця прикметників в реченні з міркувань фразеологічного формалізму для досягнення урочистого стилю цього типу тексту: Real Decreto.
- Використання відносних речень: “Por la que se ha tramitado expediente de [...], Reglamento aprobado por Real Decreto, etc.”
- Вживання дієприкметників теперішнього часу: “el declarante, el solicitante, etc.”
- Майже виключне використання третьої особи та деперсоналізація в першій особі множини: “Mediante la presente le Rogamos que el importe resultante de [...]”
- Персоналізація законів: “El citado real decreto determina [...]”.
- Використання безособових і пасивних конструкцій із se: “contra el presente acuerdo se podrá interponer recurso de [...]”.
- Використання теперішнього часу для згадок положень, навіть якщо вони названі в минулому: “ORDEN de 8 de noviembre de 1991, por la que se dictan normas para la elección y constitución de los órganos de gobierno de los Centros Públicos.”

- Майбутній індикатив і підрядний відмінок теперішнього часу зазвичай вживаються з наказовим значенням або з відтінком можливості: “La administración educativa velará por el correcto ejercicio de los derechos y deberes de los alumnos y garantizará su efectividad”; “El Instructor podrá proponer la adopción...”
- Часте вживання підрядного відмінка майбутнього часу через його архаїчність і форму: “si ello fuere necesario” .
- Вживання незалежних інфінітивів: “La Junta Electoral procederá a concretar las fechas, determinar el plazo...”
- Використання дієприкметника та герундія в абсолютних реченнях: : [...] “que, estimándose ajustado a Derecho los acuerdos, declaramos la inadmisibilidad del recurso”.
- Повторне використання герундія “considerando” та “resultando” .
- Вживання обставинних доповнень через характерний для цього тексту тип відсилання до інших попередніх текстів: “En el Real Decreto. En dicha Disposición. En su tercer apartado”.
- Дуже складний синтаксис із довгими реченнями, що призводить до плутанини: “Vistas las solicitudes de subvención formuladas, y habiendo sido declaradas las mismas específicas por razón del objeto, en base a que la finalidad de las mismas sólo puede ser llevada a cabo por el beneficiario en función del mejor cumplimiento del fin que las justifica, no siendo posible promover la concurrencia, y puesto que se contribuye con ello a la consecución de los objetivos básicos y competencias asignadas a esta Consejería por el Decreto 287/90 de 11 de septiembre, he acordado conceder las subvenciones que se relacionan en el anexo de la presente Orden” .
- Повторне вживання підрядних речень.
- Використання словосполучень і неологізмів замість прийменників і сполучників: “[...] lo que se notifica a efectos de declaración (para que declare)” . .

2.1.3. Лексико-семантичний рівень

Як ми зрозуміли на початку нашого дослідження, юридична фахова мова є спеціальною мовою, яка має декілька підтипів. Юридично-адміністративну мову можна поділити на трудову, фінансову, фіскальну тощо. Всі ці підтипи мають спільну точність мови та її формальний, а часом і архаїчний та риторичний рівень.

Основні характеристики юридичної фахової мови:

- Різниця значення слів між загальноприйнятою мовою та мовою спеціальності: *solicitud*, *resolución*, *un impreso*.
- Використання архаїзмів як в окремих словах “*Item (igualmente)*, *Otrosí (además)*, *fallo (hallo)*” так і в повних реченнях: “*Es gracias que espera alcanzar del recto proceder de V. I., cuya vida guarde Dios muchos años*”
- Використання культизмів: “*Precepto, legítimo, Ineligible, etc.*”
- Використання латинських слів: «*Non bis in idem*» (принцип, який перешкоджає застосуванню двох речень за одну дію); *Mortis causa* (право спадкування внаслідок смерті)».
- Включення визначення поняття для більшої точності.
- Семантична неоднозначність:
 - Обмови (евфемістичне вираження поняття): “*orientadoras para los particulares, sin perjuicio de su obligatoriedad para los Servicios centrales y periféricos de la Administración (= orientadoras para los particulares, obligatorias para los Servicios...)*”
 - Синоніміка: “*en la Orden de 7 de julio de 1986, (texto 7) en la que se regula la confección de escritos administrativos, aparecen: “documentos y comunicaciones administrativas, los documentos, los escritos, las comunicaciones”.*”

- Використання метафор: : las comunicaciones ofrecen un amplio margen de actuación.

2.2. Специфіка функціонування юридичної термінології

Юридичний термін є емоційно нейтральним словом чи словосполученням. З погляду структури він може складатися з двох або більше слів, які утворюють нерозривну, досить мотивовану єдність. Внутрішній зміст, обсяг і структура є логіко-сисловою основою для формування дефініції термінологічного знання, у якому будуть відображені найістотніші ознаки і взаємозв'язки правового явища.

Поняттєва сутність зумовлює місце і статус юридичного терміна в терміносистемі, його категорійні та класифікаційні ознаки.

Основні ознаки терміна, що відрізняють його від загальноживаних слів – це системність, точність, прагнення до однозначності, відносна незалежність від контексту, наявність дефініцій, функціональна усталеність, офіційність, стандартизованість, лаконічність, суворона нормативність, стилістична нейтральність, відсутність експресивності, коректність.

Юридична термінологія, як і будь-яка інша термінологія, покликана виконувати ряд таких специфічних функцій: номінативну, сигніфікативну, комунікативну та когнітивну. Розглянемо детальніше усі вищезазначені функції юридичних термінів із прикладами.

1) Передусім, юридичним термінам притаманні репрезентативна або номінативна функція, наприклад: “Reglamento general para el empleo de armas de fuego por parte de las fuerzas federales de seguridad”.

У цьому прикладі використовується полікомпонентне термінологічне словосполучення “el empleo de armas de fuego” – «використання вогнепальної зброї», яке вказує на певне явище у галузі кримінального

права. Відтак, термін позначає спеціальне поняття юриспруденції як професійної сфери людської діяльності. Номінативна функція для термінів є базовою, вона притаманна будь-якому терміну, адже він так чи інакше, однак обов'язково називає певне правове чи інше явище.

2) Сигніфікативна функція, на відміну від номінативної, яка є притаманною не лише термінам, але й словам загалом, виокремлює терміни серед іншої лексики іспанської мови. Наприклад: “Artículo 22 de la Ley 270 de 1996. RÉGIMEN DE LOS JUZGADOS. Los Juzgados Civiles, Penales, de Familia, Laborales, de Ejecución de Penas, y de Pequeñas Causas que de conformidad con las necesidades de la administración de justicia determine la Sala Administrativa del Consejo Superior de la Judicatura, para el cumplimiento de las funciones que prevea la ley procesal en cada circuito o municipio, integran la Jurisdicción Ordinaria.” У цьому прикладі використовуються терміни, що називають різні типи суддів і, одночасно, розділяють і відокремлюють їх один від одного. Сигніфікативну функцію у цьому прикладі виражають такі юридичні терміни: “ Los Juzgados Civiles, Penales, de Familia, Laborales, de Ejecución de Penas, y de Pequeñas Causas”.

3) Суть комунікативної функції полягає в передачі та обміні певною змістовною інформацією між суб'єктами. Комунікативна функція притаманна усім лексичним одиницям, однак у випадку з термінологією можуть виникати певні складнощі. Фахівці, що користуються у спілкуванні між собою на професійну тематику нерідко змушені уточнювати певний термін чи навіть сперечатися з приводу його точної дефініції. Особливо це стосується фахових мов, що ще розвиваються: такі терміносистеми постійно наповнюються термінами-синонімами, термінами з невизначеними поняттями і термінами-неологізмами. Когнітивна функція може виконувати такі ролі: інформативну, емотивну та прагматичну.

4) Інформативна функція є однією з найбільш характерних функцій юридичної термінології. Наприклад: “La Corte Suprema de Justicia es elegida por sí misma a partir de un sistema de cooptación y también tiene la labor de enviar ternas al Congreso de la República para la elección de la Corte Constitucional.”. У цьому реченні інформаційну функцію несуть терміни: “de enviar ternas al Congreso de la República” — “надсилати списки кандидатів до Конгресу Республіки”, “la elección de la Corte Constitucional” — “обрання членів Конституційного Суду”, які вводять нову інформацію у текст.

5) Емотивна функція в цілому не притаманна термінам та функціональним стилям, де використовується термінологія. Однак, терміни можуть бути емотивно навантаженими, коли вони використовуються в рамках публіцистичного стилю. Така сама ж ситуація складається і з прагматичною функцією термінів. Наприклад, термін “violencia doméstica” у наступному реченні виконує інформативну, номінативну і сигніфікативну функції, однак позбавлений емотивного чи прагматичного забарвлення: “Se habla de violencia doméstica cuando en el seno de un hogar uno de los miembros de ese grupo familiar tiene un comportamiento de abuso hacia alguno o todos los demás miembros de la familia.” Натомість, у публіцистичному тексті цей самий термін бере на себе емотивну та прагматичну функції: “La violencia doméstica es un problema que abarca a toda la comunidad y que nos afecta a todos”. Тепер термінові “violencia doméstica” дають негативну оцінку, він маркує певне неприйнятне явище і його емотивна та прагматична функції полягають у тому, щоб викликати у читача реакцію та спонукати до прочитання статті та протидії описуваному явищу.

6) Для публіцистичного тексту, у якому часто використовуються галузеві юридичні терміни, притаманна також і прагматична функція, яка полягає у впливі на читача засобами мови – у цьому випадку, засобами

юридичної термінології. Слід зауважити, що прагматична функція рідко буває притаманна термінам у діловому функціональному стилі. Наприклад, термін *feminicidio* – «феміцид» у наступному реченні виконує інформативну, номінативну, сигніфікативну функції, однак він позбавлений у цьому енциклопедичному контексті емотивного чи прагматичного забарвлення: “*Feminicidio es el «asesinato de una mujer a manos de un hombre por machismo o misoginia»*” (*Feminicidio*, 2021). Аналогічним чином терміни *machismo* та *misoginia* тут, передусім, називають певні явища, а не оцінюють їх чи виражають суб’єктивне ставлення автора тексту до них. Натомість, використання того ж терміна у публіцистичному стилі передбачає його емотивну та прагматичну функцію: *La misoginia es un crimen sin cadáver; un asesino silencioso* (*AmecoPress*, 2008). У цьому випадку термін *misoginia*– «мізогінія», «жінконенависництво» використовується у контексті оцінного за своєю конотацією речення. Використовуються також образні засоби, такі як епітет *asesino silencioso* – «мовчазний вбивця», метафора, побудована на запереченні – “*un crimen sin cadáver*” – «злочин без трупа». Контекст надає емотивності й терміну, який уже не сприймається як виключно науковий, сухий та лише констатуючий певне явище реальності. Тепер слово *misoginia*– «мізогінія», оточене образними засобами вираження негативної оцінки, маркує негативне явище, а його прагматична функція полягає у тому, щоб викликати у читача реакцію відрази, обурення, гніву – спонукати до прочитання статті та протидії описуваному явищу

7) Одна з найменш широко представлених функцій термінів – це фатична або контактовстановлююча підфункція, яка полягає у встановленні психологічного контакту з читачем тексту. Така функція теж більш притаманна випадкам використання юридичної термінології у публіцистиці, де терміни та стійкі вирази з області юриспруденції можуть набувати більш вільного трактування та додаткових значень. Розглянемо

наступний приклад, у якому використовується фразеологічне поєднання “si no hay cadáver, no hay crimen” – «якщо немає трупа, то немає й злочину», яке хоч і не є повною мірою термінологічним, однак номінує один із негласних принципів криміналістики – якщо відсутнє тіло жертви, як ключовий доказ скоєного вбивства, то й кримінальну справу завести часто неможливо: “Y concluyó que la vida con un misógino es como caminar por un campo minado, que la misoginia es un asesino silencioso y que lamentablemente “si no hay cadáver, no hay crimen” (AmecoPress, 2008).

В українській мові цей принцип номінується еквівалентним фразеологізмом: «немає тіла, немає діла». Фатична функція цього жаргонного юридичного терміну полягає у тому, що контакт з читачем встановлюється через яскраву образність такого вислову та його прагматичний потенціал – прагматична функція, яка тут яскраво виражена, обов’язково передбачає й контактовстановлюючу (фатичну) функцію, інакше вплив не відбудеться.

Таким чином, головними функціями юридичних термінів у іспанській мові є номінативна, сигніфікативна, комунікативна, інформативна, емотивна, прагматична та фатична функції.

Висновки до розділу II

У другому розділі цієї роботи ми розглянули особливості юридичної термінології та фахової мови. У цьому розділі розглянуто та надано чіткі та вичерпні ознаки та вимоги до іспанської юридичної термінології, особливості юридичної спеціалізованої мови та її функціонування.

Ми детально розглянули особливості юридичної термінології, проаналізувавши її на лінгвістичному, морфо-синтаксичному та лексико-семантичному рівнях.

Спеціалізовані, чи, іншими словами, фахові, мови є певним типом мовного реєстру, різновидом мови, який адаптується до певного використання: спілкування, усного чи письмового, у сфері знань кожної з дисциплін. Фахова мова є основною сферою використання юридичної термінології, хоча і не єдиною.

На конкретних прикладах було розглянуто функціональність юридичних термінів у різних типах дискурсу. Передусім, юридичний термін може виконувати такі функції в тексті:

1. Номінативну — називаючи певне юридичне поняття;
2. Сигніфікативну — виділяючи певне поняття з числа інших;
3. Комунікативну — будучи передавачем певної інформації.
4. Когнітивну — дозволяючи відкривати щось нове, бути засобом пізнання довколишнього світу.

Окрім загальноприйнятих функцій усіх термінів, тобто, номінативної, сигніфікативної, комунікативної та когнітивної, нами було виявлено, що юридичний термін також може нести прагматичну, фатичну та емотивну функції. Зазвичай юридичний термін в такій ролі зустрічається в публіцистичних текстах, коли автор тієї чи іншої статті використовує термінологічне поняття зі сфери права чи судочинства, називаючи певне правопорушення, та активно засуджуючи його, викликаючи у читача певні емоції та формуючи його ставлення до якогось правового поняття.

РОЗДІЛ III

НАЙБІЛЬШ ОПТИМАЛЬНІ СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

3.1. Основні складнощі перекладу іспанської юридичної термінології на українську мову.

Юридичний переклад — це особливий тип перекладу, що включає міжмовне спілкування в юридичному контексті. Як підкреслює Вілс [1994]:

“Багато аспектів перекладу, виходять за рамки культурних кордонів і є, у певному сенсі, універсальними. Дещо спрощуючи, переклад можна зобразити як домен соціокультурно детермінованої мовної поведінки як із специфічними для культури, так і з універсальними компонентами.”

На відміну від інших типів професійно спрямованого перекладу, таких як медицина, наука чи технологія, юридичний переклад має тенденцію охоплювати більше культурних, ніж універсальних компонентів. Це значною мірою пояснюється системною природою юридичної термінології, оскільки правові концепції зазвичай є продуктом національної правової системи [Шарчевич 1997]. Правові системи мають власну історію, організаційні принципи, моделі міркувань і були розроблені, щоб відповідати потребам конкретної нації. Це неминуче призводить до невідповідності правових концепцій між національними системами. Є кілька публікацій про юридичну мову та юридичний переклад, які б не визнавали цей факт; але мало хто йде далі простого визнання. Тому необхідно більш детально дослідити природу невідповідності.

Сагер [55, с. 220], один із найвидатніших термінологів, визначає терміни як сховища знань і одиниць із конкретним посиланням, оскільки вони

«відносяться до окремих концептуальних сутностей, властивостей, дій або відносин, які складають простір знань конкретної предметної галузі. ”. Таким чином, терміни вбудовані в складні структури знань, і когнітивна лінгвістика може стати в нагоді, щоб пояснити, як такі структури організовані та як з них виникає значення.

Як зазначив Лангакер [41, с. 187], когнітивний підхід використовує енциклопедичну семантику Гаймана, яка не робить різниці між лінгвістичними та екстралінгвістичними знаннями. Тому значення нагадує енциклопедію, а не словник; отже, він сприймається не як сукупність ознак, а як динамічний психічний процес, який виникає під час обробки дискурсу. «Лексична одиниця, - стверджує Лангакер [41, с. 171], – не розглядається як така, що включає фіксоване, обмежене та унікальне лінгвістичне семантичне представлення, а скоріше як надання доступу до необмеженої кількості концепцій і концептуальних систем, які він викликає гнучким, відкритим, залежним від контексту способом». З цієї точки зору лінгвістичні одиниці мають певний семантичний потенціал і здатні викликати складні структури знань під час використання [42, с. 55]; вони функціонують як когнітивні процедури [41, с. 190]. Відповідно, юридичні терміни можна розглядати як точки доступу до понять і підказки для концептуальних операцій, які активують відповідні базові знання. Для характеристики правового поняття необхідно посилатися на інші когнітивні сфери, які передбачаються та включені в таку концепцію.

Наприклад, щоб зрозуміти статут, ми маємо згадати домен компанії, юридичної особи, учасників; ми можемо згадати промоутерів, тощо. Крім того, поняття взаємопов'язані та вбудовані в різні структуровані культурні моделі, когнітивні моделі та фрейми, які певною мірою розмежовані в національному законодавстві та прецедентному праві. функції. Очікується, що ці структури знань будуть інтерналізовані та інтерсуб'єктивно спільно

використані юридичною професією, щоб зробити спеціалізоване спілкування ефективним.

Крім того, правові концепції будуються навколо причинно-наслідкових сценаріїв. Кйяер [2000] стверджує, що юридичне міркування базується на розумовій моделі «якщо-тоді», де юридичний термін пов'язує правові умови з наслідками та функціонує як «скорочене представлення правових норм». Подібну точку зору запропонував польський вчений Гізберт-Студніцький [2001], який розглядає правові концепції як скорочення, які поєднують набір фактів із набором наслідків: набір фактів і обставин -> сполучна концепція -> набір наслідків. Цей аспект правових концепцій був переконливо описаний у підручнику Волкера про правову систему Шотландії [2001]:

“Юридичне поняття — це абстрактне загальне поняття або ідея, яка служить категорією юридичної думки або класифікації, назва, дана сукупності фактів і обставин, яка задовольняє певні правові вимоги та має певні правові наслідки... Ці та інші подібні концепції є термінами юридичної думки та вираження, оскільки доктрини, принципи та правила побудовані на них і пов'язані з ними правовими наслідками. Отже, якщо суд визнає, що стосунки між двома особами були «шлюбом», він негайно накладає на них усі правові наслідки, які багато законів, справ і авторитетних книг передбачають як правові наслідки шлюбу, такі як обов'язок дотримуватися і до живлення, нездатність будь-кого одружитися з іншим і так далі.”

Цитата підкреслює ще один важливий аспект правових концепцій, а саме їх інтертекстуальність, тобто те, як їхнє значення може бути сформоване та стабілізоване іншими джерелами, включаючи законодавство та прецедентне право. З цієї причини є підстави припускати, що набори фактів і набори наслідків рідко будуть ідентичними в двох правових системах; отже, терміни навряд чи коли-

небудь матимуть однаковий семантичний потенціал у мові оригіналу (МО) та мові перекладу (МП). Це неминуче породжує питання еквівалентності юридичного перекладу.

Варто підкреслити, що саме поняття еквівалентності значно еволюціонувало, зокрема, під впливом когнітивної науки. Перш за все, еквівалентність утворює континуум і є скалярною [49, с 110].

У ширшому сенсі це більше не розглядається як відношення тотожності, а як відношення подібності [49, с 111] або «оптимальний ступінь наближення» [1, с 93]. Незважаючи на це, ця зміна також була помічена в юридичному перекладі.

Традиційний підхід до оригіналу [67, с. 76] підкреслює, що тотожність неможлива в юридичному перекладі, а Алькарас і Хьюс [2002] визнають, що вона є невловною та ілюзорною. Шарчевич [1997] розглядає еквівалентність як вірність духу, а не букві закону або пошук рівних намірів.

Загалом стратегії перекладу варіюються від форенізації (еквіваленти, орієнтовані на МО) до доместикації (еквіваленти, орієнтовані на МП), де перший «прагне викликати відчуття іноземного», тоді як другий включає асиміляцію до культури мови та має на меті забезпечити негайне розуміння [66, с. 60]. Одомашнення вже давно присутнє в історії перекладів, принаймні з часів Стародавнього Риму [66, с. 74]. Це загальна стратегія, якою користуються перевагу, як і кінцева невидимість перекладачів:

“Перекладений текст (...) вважається прийнятним для більшості видавців, рецензентів і читачів, коли він читається вільно, коли відсутність будь-яких мовних чи стилістичних особливостей робить його прозорим, створюючи враження, що він відображає особистість чи наміри іноземного письменника чи істотну значення іншомовного тексту –

видимість, іншими словами, що переклад насправді не переклад, а «оригінал»». [66, с. 74]

Твердження Венуті можна поширити на переклад фахових мов. Він сам зазначає, що стратегії іноземного перекладу використовувалися в літературному, а не в технічному перекладі, який переважно є доместикованим, «призначеним для підтримки наукових досліджень, геополітичних переговорів та економічного обміну, він обмежений потребами спілкування і тому перекладає іноземні тексти стандартними діалектами і термінології для забезпечення негайної зрозумілості» [66, с. 98]. Як зазначає Джеймісон [1996], підхід до іноземної мови може створювати перешкоди для безперервної комунікації: «Переклад, орієнтований на джерело, вимагає від читача пройти по натягнутій мотузці комунікації через все ще велику культурну прірву між оригінальним і похідним текстами». Доместикацію можна вважати бажаною стратегією спеціалізованого перекладу і навіть галузевим стандартом, що підтверджується випадковим оглядом веб-сайтів бюро перекладів і способу, в який вони описують (точніше, рекламують) свої послуги: змістовний переклад ми виконуємо гладкий і надзвичайно читабельний текст, ми сповнені рішучості забезпечити безперервне спілкування між людьми різних мов і культур, зрозумілі переклади, які читаються як оригінальні тексти, мовні стилі, які є індивідуальними, вільними, цікавими та переконливими. Це може свідчити про те, що функціональна еквівалентність (тобто доместикація) є повсюдною, а галузевим стандартом є відповідь на «естетичний горизонт очікувань читачів» [46, с. 66], надаючи зручні для читача переклади.

Тенденція до одомашнення йде в парі з тим, що Пім [2004] описує як зміну парадигми в перекладознавстві від вихідного тексту до цільового тексту, що сприяє скопостеорії та описовому перекладознавству. Переорієнтація на цільовий текст також спостерігається в юридичному

перекладі: як слушно підкреслив Енгберг [2002], юридичний переклад сприймається як самостійний текст, який здатний «функціонувати сам по собі в новій ситуації без необхідного регресу» до вихідного тексту». Алькараз і Хьюз [2002] зазначають, що переклад повинен бути «принаймні таким же читабельним і природним, як і їхні попередні джерела». Однак функціональний напрямок не завжди поширюється на юридичні терміни, і думки науковців, здається, розділилися щодо його прийнятності в юридичному перекладі. У той час як Уестон [1991] вважає орієнтовану на МП (функціональну) еквівалентність «ідеальним методом перекладу», Шарчевич [1997] обумовлює прийнятність еквівалентів, орієнтованих на МП, ступенем невідповідності між концепціями МО і МП. Кіершкова [2002] стверджує, що еквіваленти, орієнтовані на МП, можуть вводити в оману, створюючи враження тотожності правових концепцій, у той час як Райар [1998] стверджує, що вони відсилатимуть одержувача до неправильної правової системи, що «неминуче призведе до плутанини» читача. Цей читач, який звик до іншої системи, автоматично підійде до тексту зі своєї точки зору». Однак у світлі лінгвістичного релятивізму (гіпотеза Сепіра-Уорфа) наше сприйняття світу певною мірою обмежене нашою мовою; отже, читачеві буде важко уникнути «власної системи відліку».

Еквівалент терміна має демонструвати властивості терміна, тобто конкретне посилання на правильну правову систему/базу знань, з якої випливає його значення, і він має бути коротким і практичним. Щоб правильно функціонувати, у мовленнєвому співтоваристві має бути певна конвенція (згода) щодо того, до чого воно відноситься. Еквіваленти мають власне життя: вони можуть бути прийняті мовленнєвою спільнотою, використовуватися неодноразово та закріпитися як когнітивні рутини. Такий еквівалент називається встановленим еквівалентом, насправді він може бути або МО-орієнтованим, або МП-орієнтованим. Візьмемо,

наприклад, одне з іспанських партнерств, *sociedad comanditaria*. Цей термін має добре встановлений еквівалент, тобто командитне товариство, яке відноситься до подібної організації в українській правовій системі; отже, це МП-орієнтований еквівалент. З іншого боку, інше партнерство з таким же низьким ступенем невідповідності, *sociedad colectiva*, має еквівалент, орієнтований на МО, тобто колективне товариство, тоді як його можна легко назвати еквівалентом, орієнтованим на МП, – повне товариство. Деякі еквіваленти настільки вкорінилися, що перекладачі рідко намагаються використовувати інші еквіваленти, а якщо вони це роблять, вони ризикують бути визнаними некомпетентними або не обізнаними з існуючим дискурсом. Закріплення досягається завдяки доступним перекладам основних законодавчих актів; у Континентальній Європі це можуть бути кодекси, такі як Кодекс комерційних товариств і партнерств. Коли еквівалент встановлюється, у більшості випадків його використання є обов'язковим або ознакою професіоналізму. Перекладач має провести термінологічний пошук, знайти еквівалент і перевірити, наскільки він усталений.

На додаток до труднощів перекладу, типових для юридичної сфери, які ми проаналізували раніше, існують інші типи питань культурного характеру, які особливо впливають на переклад цього документа (та інших із такими ж характеристиками).

Як ми знаємо, переклад — це не просто передача мовного змісту з однієї мови на іншу, а й з однієї культури в іншу. [...] Переклад здійснюється, як ми сказали, не лише з однієї мови на іншу, але й «з однієї культури на іншу». Це те, що становить велике значення «етнічного» аспекту, культурних модальностей різних цивілізацій у світі. процес перекладу [66, с. 141].

У багатьох випадках ці культури не повністю збігаються, оскільки вони відображають різні реалії, і це створює труднощі для перекладацької роботи, особливо коли ми заглиблюємося в юридичні чи судові питання.

Наприклад, можемо розглянути аспекти перекладу при наданні соціальних послуг. Проблема, яка виникає у випадку соціальної інтерпретації перекладу, полягає в комунікативному контексті. Користувач соціального усного перекладу – це особа, яка хоче отримати доступ до послуги спільноти вихідної мови, яка через лінгвістичні причини не може спілкуватися цією мовою, тому перекладачу не потрібно адаптувати зміст контракту або на цільову мову, але справді потрібно, щоб він більш-менш буквально переклав інформацію, яка з'являється в цьому документі.

Перше з культурних питань, на які ми вважаємо доцільним звернути увагу в цьому запиті, це відсутність другого прізвища в україномовній культурі. У розділі, присвяченому заповненню особистих даних користувача, є запис про його друге прізвище, оскільки передбачається, що кожен громадянин Іспанії має ім'я (або кілька) і два прізвища; однак в інших культурах прийнято мати кілька імен і одне ім'я, прізвище та по батькові. Єдиним винятком, який існує в цьому відношенні, є випадки, коли користувач є жінкою, а її сімейний стан "заміжня", оскільки в багатьох випадках вона приймає прізвище свого чоловіка.

3.2. Способи пошуку та підбору термінологічних відповідників

Розглянувши деякі основні теоретичні проблеми, пов'язані з юридичним перекладом, перейдемо до практики перекладу та дослідимо способи, за допомогою яких перекладачі шукають еквіваленти. Обговорення розпочнеться з найбільш традиційних, тобто словників, і перейдемо до новіших електронних та онлайн-інструментів,

зосередившись на пошуковій системі Google і KudoZ, дискусійному форумі Proz.com.

Словники є одними з найдавніших супутників перекладачів: найдавніший глосарій, що зберігся, належить до 7 століття до н. е. — Аккадський список слів із центральної Месопотамії та західного світу відноситься до 1-го століття н. е., лексикон Памфіла Александрійського (Britannica 2002). Існують різні типи словників, і вони відрізняються як макроструктурою, так і мікроструктурою. У цій статті аналіз буде зведено до двох типів — одномовних та двомовних словників права. У контексті української мови великі одномовні словники права включають: Словник цивільного права, Тлумачний словник пенітанціарної лексики [Боровик, 2021] та ін. У випадку двомовних іспано-українських юридичних словників, все ще є актуальною проблема їх створення та поширення.

В одномовних словниках права подано визначення правових понять, які складають концептуальну мережу єдиної правової системи однією мовою. Їх корисність для цілей перекладу залежить головним чином від обсягу енциклопедичних знань, включених до статті. Деякі словники, напр. *El diccionario panhispánico del español jurídico*, *La enciclopedia jurídica* надають стислі визначення, які часто скорочуються до прототипних значень терміна та/або синонімів. На думку Бергенгольца і Нільсена [2002], короткі визначення підходять для перекладача, який «сумнівається щодо значення конкретного терміну або комбінації термінів і хоче підтвердити свою думку», але не якщо перекладач «не має систематичних знань». На іншому полюсі є широкомасштабні енциклопедичні роботи, вдосконалені протягом багатьох років у переглянутих виданнях, найвідомішим з яких є юридичний словник Блека, який може похвалитися 1810 сторінками та 8 виправленими виданнями.

Перевага енциклопедичних одномовних словників полягає в тому, що вони дають змогу перекладачу зрозуміти концепцію МО, надаючи базові

знання, які перекладач не засвоїв. Визначення можуть уточнювати місце поняття в горизонтальній і вертикальній таксономіях (визначення за родом, наприклад, арбітраж — це метод альтернативного вирішення суперечок, і за диференціалом, тобто чим термін відрізняється від інших у тому самому класі), і залежно від ступінь деталізації — викликати відповідні кадри, сценарії та когнітивні моделі, необхідні для розуміння концепції. Таке розуміння може бути пасивним або активним: як зазначає Сагер, «ми розуміємо пасивно, коли маємо лише туманне уявлення про місце концепту в просторі знань. Ми повністю розуміємо, коли знаємо точне місце поняття по відношенню до інших понять» [1998].

Зрозумівши концепцію МО, перекладач в ідеалі повинен мати можливість підібрати відповідний термін із системи цільової мови. Очевидно, це передбачає свідомий чи підсвідомий порівняльно-правовий аналіз, у якому перекладач оцінює ступінь невідповідності. Як зазначили Бергенгольц і Нільсен [2002: 6], перекладачі є напівекспертами, оскільки вони «отримали значні фактичні знання в результаті своєї освіти, навчання та роботи в тій професійній сфері, в якій вони здійснюють переклад». Однак вони рідко є справжніми експертами, і їхні знання про вихідну та цільову системи фрагментовані, якщо вони не мають юридичної підготовки в обох. Тому цього може бути недостатньо для визначення еквівалента та/або для оцінки невідповідності. У такому випадку перекладачеві все одно доведеться знайти еквівалент перекладу та відчувати потребу звернутись до двомовного словника.

Двомовний словник надає мовні еквіваленти правових понять МО. У більшості випадків запис має обмежений ступінь деталізації та містить лише перелік слів без будь-якої інформації про відмінності між еквівалентами та ступінь невідповідності концепції МО.

Слід також пам'ятати, що існує певна розбіжність щодо того, які еквіваленти слід включати в запис. Незрозуміло, як виміряти ступінь

еквівалентності та чи включати часткові еквіваленти, які охоплюють лише невелику частину семантичних і прагматичних властивостей леми; наприклад, Нільсен [1994] стверджує, що неприпустимо включати частковий еквівалент, який охоплює лише 5 або 10% леми. По-друге, великі блоки слів мають сумнівний статус і рідко включаються до записів. Словники фахових мов зазвичай надають деконтекстуалізовані списки еквівалентів, абстрагованих від контексту вживання, без словосполучень і прикладів вживання.

Інший тип пов'язаних проблем використання двомовних словників у перекладацькій практиці пов'язане з полісемією та недостатніми знаннями перекладача для вибору правильного значення терміна. Як зазначив Лангакер [1988], полісемія є нормою в мові: «часто вживаний вислів зазвичай відображає мережу взаємопов'язаних смислів» з різним ступенем когнітивної помітності, найвидатніші з яких називаються прототипом. Деякі значення даного терміна можуть бути закодовані за допомогою іншої лексичної одиниці в цільовій мові.

Крім того, видавці фахових словників не бажають надавати електронні версії своїх словників на CD-ROM або в Інтернеті через часті порушення авторських прав у деяких країнах. Електронні версії мають очевидну перевагу в тому, що вони скорочують час, необхідний для пошуку еквівалента, і здійснюють більш розширений пошук. По-друге, через відносно тривалий час видання паперових словників вони не містять найновіших термінів і смислів.

З появою Інтернету з'явилися нові інструменти, які відповідають деяким потребам юридичних перекладачів. Насправді протягом останніх двох десятиліть процес перекладу відбувався революціонізований технологічним розвитком. Важливість нових технологій у практиці перекладу була визнана в електронних інструментах для перекладу. Перш за все, комп'ютери істотно підвищили швидкість друку та редагування.

По-друге, інструменти CAT, такі як Trados, Word Fast або Déjà vu, дозволяють перекладачам швидше перекладати повторювані тексти та покращувати якість перекладу, забезпечуючи термінологічну узгодженість, що має основне значення для масштабних проєктів. Інструменти CAT також функціонують як пам'ять перекладів, де перекладачі зберігають власні переклади або можуть імпортувати зовнішню пам'ять. Параметр Trados Concordance дозволяє перекладачу шукати в пам'яті термін МО і переглядати, як він був раніше перекладений у контексті (Concordance показує речення МО та його переклад).

За допомогою Trados Multiterm перекладач може створювати глосарії або мікроглосарії для кожного клієнта та/або проєкту. Крім того, перекладачі часто використовують електронні термінові банки, такі як Eurodicautom. Не в останню чергу – Інтернет. Онлайн-інструменти, які полегшують вибір еквівалента та скорочують час пошуку, включають онлайн-збірки законодавства, пошукові системи (наприклад, Google) і дискусійні форуми (наприклад, Proz.com, Translatorscafe.com, pl.hum.tlumaczenia) . Інтернет-збірки законів служать авторитетною базою знань. Однією з найважливіших баз даних для перекладачів із ЄС є EUR-Lex, яка дозволяє перекладачу отримати двомовне уявлення про законодавство (пліч-о-пліч) і отримати еквівалент із контексту.

Таким чином, ця база даних функціонує як паралельний корпус. Загальна властивість паралельних корпусів полягає в тому, що вони надають «безцінні джерела інформації для виявлення типових і добре встановлених перекладацьких еквівалентів заданих термінів і виразів» [38, с. 193].

Пошукові системи дозволяють перекладачу шукати вміст численних веб-сайтів, розміщених в Інтернеті. Інтернет є джерелом даних, які можна негайно знайти, включаючи словники, енциклопедії та актуальну

юридичну інформацію. Цей інструмент істотно скорочує час отримання необхідної інформації. Ресурси, доступні в Інтернеті, багатогранні та діапазон від специфічних галузевих знань до лінгвістичної інформації. Однак застосовність Google виходить далеко за рамки стилістичних і граматичних порад і поширюється на термінологію. Перш за все, перекладач може переглянути веб-сайт клієнта, щоб вивчити жаргон компанії, мову в групі. По-друге, перекладач може перевірити офіційну переклади назв установ, звернувшись до її веб-сайту.

Щодо юридичних термінів, пошук у Google може допомогти вирішити багатозначність і надати інформацію, якщо під час перекладу потрібне пояснення.

Дискусійні форуми є прикладом інтерактивних інструментів, де перекладачі ставлять іншим колегам термінологічні запитання. Одним із таких дискусійних форумів є ProZ.com, глобальна спільнота перекладачів, яка пропонує своїм учасникам можливість рекламувати свої послуги, виставляти ціни на перекладацькі роботи (ринок), перевіряти практику оплати клієнтів, а також ставити термінологічні запитання та шукати попередні запитання та глосарії учасників. ProZ.com має складну систему постановки термінологічних запитань (мережа довідки щодо термінів) під назвою KudoZ™, яка, згідно з описом на сайті, пропонує «безкоштовну допомогу в перекладі жорстких термінів». Перекладач ставить запитання, а інші учасники, які отримали сповіщення електронною поштою, можуть опублікувати свою відповідь або прокоментувати будь-які існуючі відповіді (погоджуюсь, не погоджуюсь або нейтральний коментар).

У більшості випадків відповіді надають інформацію про еквіваленти з обґрунтуванням, що стоїть за цим, і авторитетом (наприклад, відповідні веб-сайти чи словники). Той, хто запитує, вибирає найкращу відповідь і нараховує бали. Бали, набрані респондентом, розподіляються за галузями та відображаються в його/її профілі як оцінка кваліфікації. Учасники

також мають можливість арбітражу, якщо, на їхню думку, обрана відповідь є неправильною. Як наслідок, у багатьох випадках якість відповідей хороша. Крім того, попередні запитання та відповіді зберігаються в одному місці та доступні для пошуку; отже, вони функціонують як глосарій термінологічних проблем, з якими найчастіше стикаються перекладачі.

Інша значна група запитань стосувалася не стільки нездатності перекладача зрозуміти термін МО, а скоріше нездатності висловити його цільовою мовою («Я знаю, що це означає, але я не знаю, як це сказати ідіоматичною польською мовою.»). Головним чином це було пов'язано з нееквівалентністю або високим ступенем невідповідності, коли з міркувань точності було необхідно використовувати описовий еквівалент. У більшості випадків описові еквіваленти були б незграбними або занадто довгими, щоб бути практичними, тобто вони не демонстрували б необхідні властивості терміна. Тому автори запиту хочуть дізнатися, як інші учасники вирішили подібну проблему без шкоди для функціональності чи точності, і чи є рішення стандартизованим (встановленими еквівалентами).

На завершення важливо наголосити на необхідності більш детального дослідження питань, які перекладачі ставлять на дискусійних форумах. Такі запитання дають велику кількість досліджуваного матеріалу та дають змогу зрозуміти проблеми, з якими стикаються професійні перекладачі, зрозуміти яке інакше важко отримати. Запитання можуть допомогти визначити їхні потреби, а відповіді можуть пролити більше світла на обґрунтування процесу прийняття рішень. Як зазначено вище, деякі питання виходять за рамки аналізу термінологічних проблем і можуть бути поширені на переклад фахових мов загалом. Це може допомогти зв'язати академічне середовище, яке часто звинувачують у «башті зі слонової кістки», з реальним світом практики перекладу.

3.3. Способи перекладу юридичної термінології в різних типах дискурсу

Дослідження способів перекладу юридичної термінології потребує уважного розгляду змістовної та формальної структури терміна. У термінознавстві для аналізу термінів, представлених словами і словосполученнями, зберігаються взяті з лінгвістики методи зіставлення лексичних одиниць різних природних мов на морфологічному, словотвірному, лексичному, семантичному, словосполучному рівнях. З питанням про міжмовне зіставлення термінів тісно пов'язані прикладні аспекти перекладу наукових, технічних та інших текстів, включаючи проблему перекладу термінів.

У будь-якому акті промови має місце спілкування між Джерелом інформації (що говорить або пише) та її Рецептором (що слухає або читає). Хоча за наявності всіх необхідних умов існує можливість вилучення з повідомлення всієї інформації, що міститься в ньому, кожен окремий Рецептор витягує з повідомлення різну за обсягом інформацію в залежності від його знань, ступеня зацікавленості в повідомленні і тієї мети, яку він собі ставить, беручи участь у комунікації. Тому «кожне повідомлення існує як би у двох формах, які не цілком тотожні: повідомлення, передане відправником (текст для того, хто говорить), і повідомлення, сприйняте одержувачем (текст для слухача)» [33, с. 65]. Наявність термінів, характерною властивістю яких є однозначність, сприяє більш точній передачі повідомлення.

Автори виділяють три загальні умови адекватного перекладу термінів. По-перше, має бути забезпечений правильний (адекватний) переклад окремо взятих термінів певного тексту. По-друге, кожен перекладаний термін повинен перевірятися з погляду терміносистем, що фігурують у

мовах оригіналу та перекладу. По-третє, мають бути враховані відмінності термінів, що визначаються специфікою передачі думки кожною з цих мов. При виконанні першої умови перекладач стикається з низкою труднощів. Обсяг значення терміна у мові оригіналу може збігатися з обсягом значення того ж терміна у мові перекладу.

Друга найважливіша умова адекватного перекладу термінів – зіставлення терміну, що перекладається з терміносистемою. Інакше кажучи, якщо терміносистема склалася і устояла як у мові оригіналу, і у мові перекладу, вони збігаються чи близькі, те й перекладений термін має бути елемент терміносистеми мови перекладу. Друга умова адекватного перекладу термінів може бути виконано повною мірою з низки причин.

Головна з них полягає в тому, що в мовах оригіналу та перекладу та сама область знань може описуватися різними терміносистемами, основу яких лежать різні системи понять, різні теорії та концепції. У випадках, коли терміносистеми є загальними чи гармонізованими, системний переклад термінів полегшується.

Основні шість способів перекладу термінів перераховані в огляді В. М. Лейчика та С. Д. Шелова, однією з перших робіт з термінознавства [43, с. 77]. Згідно з позицією даних дослідників, найбільш поширеними способами перекладу термінів є:

I. Оптимальним способом перекладу є виявлення у мові перекладу еквівалента терміна у мові оригіналу. Переклад термінів за допомогою еквівалентів можливий, якщо з контексту або приміток точно відомо, що терміни в обох мовах мають однаковий зміст.

II. Новий термін у мові перекладу може бути створений шляхом надання слову, що існує в цій мові, або словосполучення нового значення під впливом терміна мови оригіналу. Цей спосіб перекладу може бути названий семантичною конвергенцією. Наприклад, *memoria* (термін із

комп'ютерної термінології) – пам'ять (термін із психологічної термінології української мови).

III. Поява нового слова шляхом калькування. Калькування – це переклад складних за структурою лексичних одиниць мови оригіналу з використанням мовних засобів мови перекладу. Існує два види калькування:

а. Якщо структура лексичної одиниці в обох мовах збігається, має місце так звана семантична калька. Наприклад, *the juzgado de paz* – мировий суд.

б. Якщо структура складної лексичної одиниці запозичується під час перекладу разом із цією одиницею, має місце структурна калька, чи власне калька. Наприклад, *método expreso* – експрес-метод.

IV. Запозичення – перехід у мову перекладу лексичної одиниці з усіма своїми змістовними та формальними ознаками. Наприклад, *junta militar*, *junta* – військова хунта, хунта.

V. Використання інтернаціоналізмів, насамперед, побудованих з греко-латинських елементів та визначених традиційними особливостями європейської культури, побудованої на класичній освіті. Для оцінки інтернаціоналізму у процесі перекладу пам'ятаймо, що основною ознакою міжнародного терміна є факт його функціонування щонайменше ніж у трьох мовами у однаковому чи близькому значенні при подібності мотивації і близькості фонетичної графічної форми. За наявності пари «міжнародний термін – своємовний термін» перевага може бути надано міжнародному, за умови його асиміляції.

Особливим випадком перекладу терміна, що знаходиться між калькуванням, з одного боку, і використанням запозичення або інтернаціоналізму, з іншого боку, є створення гібридотермінів [Скуїня, 1977]. Гібридотерміни можуть містити споконвічні слова або морфеми, але нерідко їх граматична структура є калькою. Наприклад, *Compilador de N-pass* – N-прохідний компілятор.

VI. У ряді випадків термін слід перекладати описовою конструкцією. Цей спосіб перекладу використовується насамперед для безеквівалентних термінів, що відображають реалії певної країни. Наприклад, *asimulación de acciones* – об'єднання декількох компаній в одне виробництво.

За рівнем еквівалентності досліджувані терміни було розподілено так:

I. Повні еквіваленти. До них відносяться:

- 1) прості слова-терміни—еквіваленти або повні відповідності: *impuesto*— податок, *aduanas*—митниця;
- 2) похідні та складні слова – еквіваленти: *fiscalidad* – оподаткування, *resuperado* – стягування;
- 3) терміносполучення: *derechos y deberes de los contribuyentes* – права та обов'язки платників податків, *tax violations* – податкові правопорушення.

II. Часткові еквіваленти. До часткових еквівалентів можна віднести багатозначні слова (словосполучення), які збігаються в одному зі своїх кількох значень, наприклад: *demanda* – позов; *derechos* – мито; *tesoro* - казначейство.

III. Безеквівалентні терміни.

При перекладі термінів перекладачеві нерідко доводиться стикатися з проблемою безеквівалентної лексики, яка у разі термінів поступово зникає. А.О. Іванов загострює увагу на тому, що запозичення як спосіб перекладу безеквівалентної термінології забезпечує збереження головних характеристик терміна – стислості та однозначності, та, крім того, запозичення термінів з мови оригіналу сприяє уніфікації метамови цієї науки на міжнаціональному рівні [15, с. 57]. При цьому юридична та економічна термінологія має шар нестійкої термінології, що є прямим наслідком постійного розвитку права та економіки.

Спираючись на метод компонентного аналізу, дослідники пропонують різні способи перекладу частково еквівалентної та безеквівалентної лексики. Зокрема, І.С. Алексєєва наводить найбільш поширені випадки

лексичних замінів, а саме: часткову зміну сімного складу вихідної лексеми, перерозподіл сімного складу вихідної лексеми, конкретизація та генералізація [6, с. 88-98]. С.А. Фролова у своїй статті «Відносна еквівалентність при перекладі економічних термінів у тексті періодичного видання» (2012) узагальнює досягнення вітчизняних вчених у галузі перекладу терміну та приходиться до висновку, що найефективнішими способами перекладу термінів (за Л.С. Бархударовим, В.М. Комісаровим, Я.І. Рецкером, А.В. Федоровим, А.Д. Швейцером) є: підбір лексичного еквівалента, безперекладне запозичення (транскрипція/транслітерація), калькування, трансформаційний переклад, описовий переклад/інтерпретація.

Стратегії перекладу термінів поділяються на стратегії, орієнтовані на мову перекладу та мову оригіналу. Перший вид стратегій спрямовано асиміляцію юридичних термінів мови оригіналу у мові перекладу та її правової системі. Стратегії, орієнтовані на мову оригіналу, навпаки, прагнуть зберегти семантику (і іноді форму) юридичних термінів. Найбільш поширеними стратегіями перекладу термінів є: стратегія функціональної еквівалентності, формальної еквівалентності, запозичення та опис. Кожна з них має свої переваги та недоліки, і тільки від перекладача залежить, яку з них він обере [40, с. 64-67].

У статті Р. Штольца (Radegundis Stolze) розглядаються лінгвістичні проблеми юридичного перекладу. Р. Штольц звертає увагу на специфічну проблему перекладу, яка полягає у «впізнанні» у тексті термінів, які на перший погляд відносяться до загальноновживаних слів. Рекомендацією автора у цьому випадку є аналіз терміна у мові перекладу та відповідного поняття у правовій системі своєї країни [60, с. 56-71].

Як вирішення інших перекладацьких проблем автор пропонує застосувати такі прийоми:

- Буквальний переклад;

- Запозичення;
- Використання гіпероніму;
- Описовий переклад;
- Згадка у дужках терміна мовою оригіналу поруч із перекладом цього терміна;
- Коментар;
- Створення неологізму.

Вибір способу перекладу терміна визначається низкою факторів (За В. М. Лейчик, С. Д. Шелову) [43, с. 264-273]:

1. Логіко-предметний фактор пов'язаний з наявністю існуючої системи понять певної галузі науки чи техніки країни мови перекладу.
2. Термінологічний фактор пов'язаний з наявністю терміносистеми, що склалася, в мові перекладу.
3. Власне лінгвістичні чинники. Залежно від структури мови перекладу та від ставлення до запозичень та інтернаціоналізмів віддається перевага тому чи іншому способу перекладу. До власне лінгвістичних чинників належить, зокрема, залежність способу перекладу термінів від структури терміна.
4. Чинник нормативності. Він пов'язаний з наявністю документів, у яких зафіксовані обов'язкові чи рекомендовані терміни.
5. Стилiстичний чинник. Вибір того чи іншого варіанту перекладу терміна визначається стилем і жанром тексту, що перекладається.

3.3.1. Повні еквіваленти

Прості слова-терміни – еквіваленти або повні відповідності. Ці одиниці, як правило, не викликають труднощів при перекладі, наприклад:

1) La *tasa tarifaria* promedio en la India es de alrededor del 30% [El comercio y el Tercer Mundo, Basu] — Середня *тарифна ставка* Індії становить приблизно 30%.

2) 38.2 Reducción del *impuesto* sobre las empresas en proporción al impuesto que grava los salarios de los nuevos trabajadores contratados. [La Ley de Empleos y Reducción de Impuestos] – 8.2 Зменшення *податку* для компаній пропорційно податку, що стягується із заробітної плати новоприйнятих працівників.

Цікавим також є розгляд юридичної термінології в рамках художніх творів. Зазвичай, юридична термінологія в таких випадках фігурує не лише як складова юридичного тексту всередині історії, а й може використовуватися героями твору у повсякденному вжитку. Наприклад:

3) “Es fácil rellenar un archivo cuando tu cliente es un multimillonario que quiere joder al *gobierno* y quiere que lo hagas legalmente” [Grisham, La Firma] – “Легко заповнити файл, коли ваш клієнт мільярдер, який хоче обдурити *уряд* і хоче, щоб ви робили це законно”.

4) «Estamos buscando principalmente por el *interés* ganado, qué *tasa*, cuánto, etc. Vamos a hacer una *auditoría* aproximada de cada cuenta para asegurarse de que el interés va donde se supone que vaya» [Grisham, La Firma] – “Ми шукаємо в основному зароблені *відсотки*, яка *ставку*, скільки тощо. Ми проведемо приблизний *аудит* кожного облікового запису, щоб переконатися, що відсотки йдуть туди, куди вони повинні”.

5) Цепочку термінів-еквівалентів «*el abogado, el consejero, el escudero*» [Grisham, La Firma] бже тавтології та втрати сенсу можна перекласти наступним чином: “*юрист, адвокат, власник нерухомості*”.

6) “Por último, los promotores de la *declaración* saludan que el Parlamento Europeo *haya ratificado* el Acuerdo entre la UE y Ucrania sobre las enmiendas al Acuerdo relativo a la facilitación de la expedición de visados” — “Нарешті, автори *декларації* вітають той факт, що Європарламент *ратифікував*

Угоду між ЄС та Україною про внесення змін до Угоди про спрощення видачі віз.”

Похідні та складні слова-еквіваленти

7) “Así pues, los miembros de las comunidades indígenas ya no tienen que ir a la capital por ese tipo de **litigios**” [La Declaración de las Naciones Unidas sobre los derechos de los pueblos indígenas]— “Таким чином, членам корінних громад більше не потрібно їхати до столиці для таких судових **процесів**”.

8) El juez da lectura al acta de **acusación**, declara abierta la sesión y, según el caso, dicta un fallo de puesta en libertad (declaración de inocencia o cargos insuficientes) o de condena. [Declaración del Excmo. Sr. Ali Bin Saleh Al-Saleh Ministro de Comercio] – Суддя зачитує **обвинувальний акт**, оголошує засідання відкритим і залежно від справи виносить постанову про звільнення (визнання невинуватого або недостатності обвинувачення) або засудження.

Терміносполучення

9) La negligencia es la **demanda por lesiones personales** más común, y toma muchas formas.[Demandas por lesiones personales] -- Недбалість є найпоширенішою **заявою про відшкодування тілесних ушкоджень**, і вона має різні форми.

10) Somos una **agencia de detectives privados** totalmente acreditada, dedicada en la prestación de servicios de investigación privada discreta y eficaz. [Private Investigation International] — Ми є повністю акредитованим **приватним детективним агентством**, яке надає послуги непомітного та ефективного приватного розшуку.

11) Las agencias de inteligencia, **los contratistas privados del gobierno** y los criminales desarrollan hacks para todo tipo de software y mantienen sus técnicas en secreto. [Microsoft acusa de negligencia a la NSA por hackeo masivo, Forbes] — Спецслужби, **приватні державні підрядники** та

злочинці розробляють взломи для всіх видів програмного забезпечення та зберігають свої методи в секреті.

3.3.2. Часткові еквіваленти

Наприклад, *código* – (юр.) кодекс, зведення законів, *recurso de apelación* – апеляція. Часткові еквіваленти становлять більшість у корпусі юридичних термінів і часто викликають певні труднощі під час перекладу.

Наведемо приклад перекладу терміна, процесу схожого визначенням злочину, від якого залежить наступне покарання. Наприклад, терміну «вбивство» в українській мові відповідають терміни “asesinato”, “homicidio” в іспанській мові. Відповідно до статті 115 кримінального кодексу України: “Вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині [...]” В українському законодавстві відсутня класифікація вбивства за рівнем тяжкості. В іспанській правовій системі прийнято поділ вбивства на два ступені. До першої належить умисне вбивство людини; до другої – вчинення умисного вбивства винним у виконанні ним фелонії чи співучасті у ній. Подані визначення демонструють розбіжність семантичних компонентів юридичних термінів в українській та іспанській мовах. Таким чином, це може провокувати непорозуміння у читача перекладеного тексту, наприклад:

12) Fue encontrado culpable de 6 casos de *asesinato en segundo grado*. — Його звинуватили у шістьох випадках *убивства другого ступеня*. Більш доречним перекладом у тому випадку, для збереження суті виразу та для того, щоб одержувачу було легше зрозуміти суть скоєного злочину, варто скористатися терміном, що описує схоже поняття в українському законодавстві, а саме “співучасть в умисному вбивстві”.

Окрім розбіжності семантичних компонентів, в деяких публіцистичних та художніх текстах можна також зустріти використання повсякденно

використовуваного лексикону замість прийнятої у певній сфері юриспруденції лексики:

13) Partiendo de una orden emitida por Swain durante el fin de semana, en la demanda de Rosselló Nevares, la JSF tiene hasta el próximo 12 de julio para radicar una moción de desestimación o *contrademandar*. — На підставі наказу, виданого Свейном на вихідних, у позові Невареса Рада має до 12 липня подати клопотання про звільнення або *контр-позов*.

Термін «контр-позов», використаний як переклад «*contrademandar*», не застосовується в цивільно-правовій та арбітражній практиці. У законодавстві використовується термін «зустрічний позов», що означає зустрічну вимогу позивача до відповідача.

14) «*No hay otra región desarrollada o emergente* que haya visto una mejora similar de la calificación de su deuda soberana en los últimos siete años, para no hablar de las que los han empeorado, como la periferia europea.» — «За останні сім років рейтинг суверенного боргу не підвищувався в жодній іншій *розвиненій країні чи країні, що розвивається*, не кажучи вже про ті, де він погіршився, як-от на європейській периферії». У данному випадку ми використовуємо еквівалентний переклад суспільно-політичних термінів із супутньою конкретизацією значення слова «region» та описовий переклад.

15) “*El mundo* está preocupado por Europa.” — “Світову спільноту дедалі більше турбує ситуація у Європі”. В даному випадку слово “mundo” перекладається не як «світ» взагалі, а саме як «світова спільнота» через суспільно-політичний характер тексту і для більш точної передачі змісту висловлювання.

3.3.3. Безеквівалентні терміни

Безеквівалентна лексика традиційно визначається як лексичні одиниці окремо взятої вихідної мови, які не мають регулярні (повні або часткові) словникові відповідності у мові перекладу. Наприклад, пласт безеквівалентної лексики можна визначити як «слова, зміст яких неможливо порівняти з будь-якими іншомовними лексичними поняттями».

У вузькому розумінні безеквівалентна лексика – лексичні одиниці, які не мають перекладацьких еквівалентів у мові перекладу. У широкому значенні це, «перш за все, позначення реалій, характерних для країни вихідної мови та далеких від іншої мови та іншої дійсності». Однак такий широкий підхід містить низку небезпек з погляду теорії та практики перекладу, фактично прирівнюючи безеквівалентні слова та реалії між собою.

У випадку безеквівалентних термінів переклад на іншу мову досить складний, фахівець, що займається цим, повинен мати не тільки знання мови, а й знання стандартів міжнародної юридичної документації. Лише у такому разі переклад може бути виконано так, щоб його форма повністю відповідала традиціям юридичної практики. Але такі терміни становлять меншість у юридичних словниках, та їх використання залежить від юридичної та лінгвістичної ситуації.

Незважаючи на відсутність певних термінів або відсутність відповідних лексичних еквівалентів, перекладач повинен враховувати той факт, що складова юридичного тексту у вихідній мові часто залежить від культурних особливостей країни та можуть не відповідати юридичному тексту перекладу. Мовні конструкції, характерні для мови оригіналу, часто не мають прямих еквівалентів у мові перекладу. Тому завданням перекладача стає пошук та виявлення конструкцій у мові перекладу, функції яких є аналогічними функціями конструкцій вихідної мови.

Наприклад, при перекладі юридичних документів з іспанської мови доводиться нерідко стикатися зі згадуванням укладання “договору із самим собою” — “conrtato consigo mismo”, що ставить у глухий кут багатьох перекладачів, оскільки в правовій системі інших країн така правова ситуація неможлива.

Відсутність точних та постійних лексичних відповідностей тому чи іншому юридичному терміну часто призводить до збільшення тексту та обтяження його додатковими поясненнями з метою забезпечення адекватного сприйняття та розуміння тексту читачем. Найбільш оптимальним способом перекладу безеквівалентних термінів є описовий метод.

13) “Por otro lado, García Tejerina ha recalcado que el Gobierno español ha marcado *«líneas estratégicas de internacionalización»* para el sector agroalimentario” — “З іншого боку, Гарсія Техеріна зазначила, що іспанський уряд намітив *«стратегічні напрями міжнародного співробітництва»* для агропромислового комплексу”. Описовий переклад безеквівалентного суспільно-політичного терміну.

14) “Queremos constituir un grupo de trabajo para los *sectores más exportadores*” — “Ми хочемо створити робочу групу з *галузей, орієнтованих на експорт*”. Описовий переклад економічного терміна, що не має аналога в українській мові.

15) “Porque las *previsiones de abstención* son altísimas” — “Оскільки *прогнозована частка неявки* на виборчі дільниці буде дуже високою”. Описовий переклад безеквівалентного суспільно-політичного терміну.

Висновки до розділу III

Третій розділ цього дослідження присвячений вивченню проблеми перекладу юридичної термінології. Насамперед ми відзначили особливості юридичного перекладу як спеціального перекладу: велика кількість термінів, вплив структури тексту, залежність від виду правової системи та усталених кліше.

Часткові еквіваленти становлять більшість у корпусі юридичних термінів і часто викликають певні труднощі під час перекладу. У ядерну зону юридичної системи іспанської мови також входять також термінологічні одиниці, що мають суто вузьке професійне застосування, тобто одиниці з частковою еквівалентністю чи безеквівалентна лексика.

До периферійної сфери юридичної термінологічної макросистеми належить загальноновживана лексика, яка має лише тематичну «маркованість» та одиниці, які можна визначити як етнокультурні.

Найбільш частими та ефективними вживаними способами перекладу юридичної термінології є прийоми опущення та додавання лексичних компонентів, модуляції, описового перекладу, калькування, запозичення. Дані, отримані за допомогою методу компонентного аналізу, дозволили встановити, що вибір цих перекладацьких прийомів пояснюється, в основному, розбіжністю правових систем двох країн.

Юридичний переклад – це завдання, яке потребує певної методології.

Він повинен починатися з дуже вичерпних описових термінологічних робіт, які дозволяють правильно ідентифікувати, локалізувати та використовувати юридичні терміни як у ТУ, так і в ТМ. Юридичний переклад не слід розуміти просто як заміну термінів, розглядаючи їх як абсолютно еквівалентні концептуальні одиниці.

Юридичну термінологію також не слід розуміти як пропозицію еквівалентності чи перекладу чи як інструмент для створення нових

термінів, а радше як базу інформації про різні правові системи та поняття, що містяться в них.

Тому, як перекладачі, ми повинні відмовитися від традиційної концепції еквівалентності на користь більш гнучкої концепції. Ми повинні усвідомлювати, що абсолютної еквівалентності термінів не існує, але що переклад юридичних текстів і застосування їхньої термінології визначається прагматичними, лінгвістичними і, насамперед, соціокультурними цінностями.

ВИСНОВКИ

Метою цього дослідження виступало вивчення функції юридичної термінології в сучасній іспанській мові (на матеріалі адміністративно-правових документів, публіцистичних та художніх текстах) та особливості її перекладу українською мовою. Перспективу для вирішення цієї проблеми відкривають роботи сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників-термінознавців, які прагнуть якнайточніше визначити характеристики термінів як особливого мовного шару, а також досягнення в галузі теорії та практики перекладу термінів.

Питання визначення терміна, його утворення, особливості юридичної терміносистем, способів перекладу термінології є центральними у цьому дослідженні. Аналіз науково-теоретичної літератури з термінознавства дозволив зробити висновок про основні характеристики терміну, що відрізняється від слів-нетермінів, а саме належність до певної спеціальної галузі знання, системність, дефінітивність, однозначність, номінативність. Відповідно до положень сучасного когнітивного напрямку в термінознавстві, термін служить процесам пізнання, конструювання світу, його оцінки та інтерпретації.

Таким чином, серед основних функцій юридичного терміна було виділено: номінативну, сигніфікативну, комунікативну, когнітивну, прагматичну, фатичну та емотивну.

Маючи дані сучасної науки, і посилаючись на результати, отримані в ході узагальнення та аналізу даного дослідження, ми виділили ефективні способи перекладу юридичних термінів у різних типах дискурсу.

Найбільш ефективними вживаними способами перекладу є прийоми опущення та додавання лексичних компонентів. Рідше можуть застосовуватися прийоми модуляції, описового перекладу, калькування, запозичення, складання коментаря. Дані, отримані за допомогою методу компонентного аналізу, дозволили встановити, що вибір цих перекладацьких прийомів пояснюється, в основному, розбіжністю правових систем двох країн та існуванням великої кількості іспанської безеквівалентної лексики.

Тому, як перекладачі, ми повинні відмовитися від традиційної концепції еквівалентності на користь більш гнучкої концепції. Ми повинні усвідомлювати, що абсолютної еквівалентності термінів не існує, але що переклад юридичних текстів і застосування їх термінології визначається прагматичними, лінгвістичними і, перш за все, соціокультурними цінностями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алимов В.В. Теория перевода. Перевод в сфере профессиональной коммуникации: Учебное пособие. /В. В. Алимов – М., 2004. – 58 с.
2. Андерш І. Словник юридичних термінів (російсько-український). Київ, 1994. 322 с.
3. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка: учебн. пособ. для инст. и фак. иностр. яз. / Т.И. Арбекова. – М: Высшая школа, 1977. – 240 с.
4. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка: учебн. [для инст. и фак. иностр. языков – 3-е изд., перераб. і дополн.] / И.В. Арнольд. – М: Высшая школа, 1986. – 295 с.
5. Борисова Л.И. Пособия по научно-техническому переводу (методологический обзор) / Л.И. Борисова. – М.: МПУ, 2000. – 72 с.
6. Бородин Н.П. Синонімія у термінології // Мовознавство. – 1992. – №3. – С.32-
7. Вашунин В.С. Субстантивные сложные слова в немецком языке. – М.: Высшая школа, 1990. – 159 с.
8. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов: [посіб. для перекл. відділень вузів] / Л.Г. Верба. – Вінниця: Нова Книга, 2003. – 160 с.
9. Виноградов В.С. Перевод: Общие и лексические вопросы: Учебное пособие. / В. С. Виноградов / – М: 2004. – 87с.
10. Винокур, Г.О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии // Тр. Моск. Гос. ин-та истории, философии и литературы. 1949. – Т. V. – С. 25-33.

11. Гореликова С. Н. Природа термина и некоторые особенности терминообразования в английском языке / С. Н. Гореликова // Вестник ОГУ. 2002. – №6. – С. 35
12. Глумов В.С. Структурно-семантическая организация терминов в русском и английском языках./ В.С. Глумов. – Л., 1986 –69с.
13. Петрова Т.І. Про юридичну термінологію як відкриту систему // Матеріали міжвузівської науково–практичної конференції “Проблеми функціонування державної мови в Україні та методика її викладання у навчальних закладах системи МВС”, – Львів, 1997. – С.91 – 97 41.
14. Пиголкин А.С., Чернобель Г.Т. Юридическая терминология: понятие и классификация / Под ред. А.С. Пиголкина // Язык закона. – М., 1990. – Гл. 3. – С. 65.
15. Пілецький В.І. Проблеми сучасної української наукової термінології // Фізико–хімічна механіка матеріалів: Міжнародний науково–технічний журнал. – 2000. – № 6. – С. 121 – 122.
16. Пілецький В.І. Проблема національної технічної термінології і лексикографічна практика. – К., НКМ ВО, 1991.– С.49–59 (у співавторстві).
17. Покровська О.А. Українська термінологія ринкових відносин: Дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Харків, 1995. – 207 с.
18. Суперанская, А.В. Общая терминология. Вопросы теории. – М.: Книжный дом ЛИБРОКОМ, 2012. – 248 с
19. Ткачова І. В. Ткачова І. В. Порівняльний аналіз лексики банківського права (на прикладі російської, української та англійської мов) // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених. — Сімферополь, 2004. — Вип.5. — С.214–220.

20. Щерба Д.В. Поняття системи та структури в термінознавстві // Проблеми української термінології: Зб. наук. праць / Відп. ред. Л.Полюга – Львів: Національний університет “Львівська політехніка”, 2006. – С.15-16
21. Щерба Д.В. Термін та його дефініція як головні онтологічні поняття термінознавства // Вісник ЖДУ ім. І.Я. Франка. – Житомир, 2006. – Вип.28. – С.237-239
22. Bergenholt, H.- Tarp, E. (eds.) (1995): Manual of special lexicography: the preparation of specialised dictionary. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
23. Cabré, M. T. (1993), La terminología. Teoría, metodología, aplicaciones, Barcelona, Antàrtida-Empúries.
24. Cabré, M. T. (1999), La terminología. Representación y comunicación, Barcelona, IULA, Universitat Pompeu Fabra.
25. Cabré, M. T. (2002): “Terminología y lingüística: la teoría de las puertas”. En: Estudios de Lingüística Española [http://elies.rediris.es/elies16/Cabré.html]
26. Cabré, M. T. (2005): “Terminología, terminografía y lexicografía”. Curso online Terminología y necesidades profesionales. Barcelona: IULA, Universitat Pompeu Fabra.
27. Cabré, M. T.- Feliu, J. (eds.) (2001): La terminología científico-técnica: Reconocimiento, análisis y extracción de información formal y semántica. Barcelona: IULA, Universitat Pompeu Fabra.
28. Campos Martín, Natalia. 2007. “La terminología jurídica en el ámbito español-francés”, en María del Carmen Balbuena & Ángeles García (eds): Traducción y mediación cultural. Granada, Atrio. pp. 309-317.
29. Campos Martín, Natalia. 2007. “Terminología délfica y terminología críptica del lenguaje jurídico-económico francés-español”. Lleida, Universidad de Lleida. Coloquio Internacional “Texte et Société”.

30. Campos Plaza, Nicolás & Emilio Ortega Arjonilla. 2005. Panorama de lingüística y traductología. Granada, Atrio.
31. Campos Plaza, Nicolás, Jesús Cantera Ortiz de Urbina & Emilio Ortega Arjonilla. 2005. Diccionario jurídico-económico francés/español español/francés. Granada, Comares.
32. Carbonero Cano, Pedro. 1995. Lengua Española. Sevilla, Alfar. 3^a Ed. Martín, Ann. 2000. “La interpretación social en España” in Kelly, Dorothy. La Traducción y la Interpretación en España hoy: perspectivas profesionales, Granada, Comares, pp. 207-223.
33. Castellà, J. M. (1996): De la frase al text. Barcelona, Empúries.
34. Ciapuscio, G. (2003): Textos especializados y terminología. Barcelona: IULA, Universitat Pompeu Fabra.
35. Ciapuscio, G.; Kuguel; I. (2002): “Hacia una tipología del discurso especializado: aspectos teóricos y aplicados”. García Palacios, J.; Fuentes Morán, M. T. (eds.). Texto, terminología y traducción. Salamanca: Almar.
36. Dijk T.A. van., Kintsch W. Strategies of Discourse Comprehension. - N.Y. etc.: Academic Press, 1983.-418 p.
37. García Palacios, J.; M. T. Fuentes Morán (eds.) (2002): Texto, terminología y traducción. Salamanca: Ediciones Almar
38. Halliday M.A.K. Explorations in the functions of Language. - London, 1974.
39. Hoffmann, L. (1998): Llenguatges d’especialitat. Barcelona: IULA, Universitat Pompeu Fabra.
40. Janulevičien, V., Rackevičien, S. Translation strategies of English legal
41. Langacker R.W. Concept, image and symbol: The cognitive basis of grammar. - Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 1991.187 p.
42. Leech G.N. Principles of Pragmatics. - L., N.-Y., Longman, 1983 .- 250

43. Leichik V.M. Terminology: subject, method and structure. Ed. 3rd. - M.: LKI, 2007.-256 p.
44. Lerat, P. (1997): Las lenguas de especialidad. Barcelona: Ariel
45. Makovsky M.M. English etymology. -M.: Higher school, 1986 .- 334 p.
46. Marmaridou S.S.A. Pragmatic Meaning and Cognition. - Amsterdam, Philadelphia: John Benjamin Publishing Company, 2000 .- 179 p
47. Martín Martín, Jacinto. et alii. 1996. Los lenguajes especiales. Granada, Comares.
48. Martín, Ann. 2006. “La realidad de la Traducción y la Interpretación en los servicios públicos en Andalucía” in Revista Española de Lingüística Aplicada, Vol. 19 (1), pp. 129-150.
49. Popova T.G. Category of informative saturation of legal discourse // Profess online-oriented foreign education language and translation at the university. - M .: RUDN, 2011.-P. 273–275.
50. Popova T.G. National-cultural semantic language tips and cognitive-socio-communicative aspects (based on English, German and Russian languages). - M.: Publishing house of MGOU, 2003. - 179 p.
51. Popova T.G., Stepanov S.A., Poluboyaro, M.V. Terminological meaningful meaning// Bulletin of the Kostroma State university. - 2017. – The third Edition. - P. 166–169.
52. Rey, A. Essays on terminology. – New-York: John Benjamins B. V., 1995. – 241 s.
53. Rondeau, G. (1983). Introduction á la terminologie. Chicoutimi (Quebec): Gaétan Morin.
54. Sager, J. C. et al. (1980): English Special Languages: Principles and Practice in Science and Technology. Wiesbaden: Oscar Brandstetter.
55. Sager, J.C. (1993), Curso práctico sobre el procesamiento en terminología, Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez.

56. Sager, J.C. A practical course in terminology processing. – Washington: John Benjamins B. V., 1990. – 220 s
57. Salmi-Tolonen, T. (2004). ‘Legal Linguistic Knowledge and Creating and Interpreting Law in Multilingual Environments’. – Brooklyn Journal of International Law, 29(3). – Pp. 1167–1191.
58. Sapir, Edward. 1954. El lenguaje: introducción al estudio del habla. Trad. de Margit y Antonio
59. Saussure, Ferdinand. 1961. Curso de lingüística general. Cuarta Edición. Buenos Aires, Lo- sada.
60. Stolze, R. The Legal Translator’s Approach to Texts//Humanities. 2013. - 56–71p.
61. Tebé, C. (2003): “Terminología: historia y organización”. Curso de postgrado online de Introducción a la terminología. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada. Universitat Pompeu Fabra.
62. Temmerman, R. (2000): Towards New Ways of Terminology Description. The sociocognitive approach. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
63. Terms in the bilingual Lithuanian and Norwegian law dictionaries// Societal Studies. 2011, 3(3): 1073–1093 p.
64. Tiersma, P. M. (1990). The language of perjury: literal truth, ambiguity, and the false statement requirement. – Southern California Law Review, 63. – Pp. 373-
65. Udina N. Law education: Language and Legal translation perspectives, Procedia-Social and behavioral sciences, V. 214, 2015. 343 p.
66. Vázquez Ayora, Gerardo. 1977. Introducción a la Traductología: Curso básico de Traducción,
67. Wadensjö, Cecilia. 1998. “Community Interpreting” in Baker, Mona. (ed) Routledge encyclo- pedia of translation studies, Londres/Nueva York, Routledge Washington, Georgetown University Press.

68. Wright, S. E.; G. Budin (eds.): (eds.) (1997). Handbook of Terminology Management. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
69. Wüster, E. (1998), Introducción a la Teoría general terminológica y a la lexicografía
70. Šarčević, S. (1997). New Approach to Legal Translation. – The Hague: Kluwer Law International. – 326 p.

RESUMEN

Los textos especializados se diferencian de los textos literarios y del lenguaje cotidiano por el uso de palabras llamadas términos. Los términos son palabras utilizadas para denotar conceptos en el ámbito científico, técnico o artístico. Sin embargo, sería un error afirmar que el término es un fenómeno estrictamente profesional. La revolución científica y técnica, el desarrollo de la ciencia y la tecnología provocaron cambios sociales que, a su vez, provocaron la difusión del uso de la terminología en todas las esferas de la vida humana.

Los términos comenzaron a usarse con mayor frecuencia no solo en textos especializados, sino también en el uso cotidiano, en el periodismo, en la ficción y en otros tipos de discurso. Lo que, a su vez, se convirtió en el inicio del desarrollo de un nuevo campo de investigación en el campo de la terminología, a saber, la funcionalidad de los términos.

Queda abierta la cuestión de las funciones de la terminología jurídica, lo que determina la pertinencia de este estudio.

La novedad científica de los resultados de investigación obtenidos radica en que por primera vez se ha estudiado el conocimiento sobre las peculiaridades de los roles funcionales de la terminología jurídica del español moderno y las peculiaridades y dificultades de su traducción al idioma ucraniano. y sistematizado.

La importancia práctica de los resultados de investigación obtenidos radica en que pueden ser útiles en el contexto de la investigación sobre la terminología de rama especial de la lengua española moderna, así como la investigación en el campo de la traducción de vocabulario especial, en particular - terminología legal .

En el proceso de estudio del tema de investigación se obtuvieron resultados que pueden ser utilizados en la impartición de un curso práctico de traducción en la educación superior, gramática teórica de la lengua española.

El trabajo consta de una introducción, tres capítulos con conclusiones de cada uno de ellos, conclusiones de todo el trabajo, tres listas de fuentes utilizadas y un resumen.

La introducción define la relevancia, el propósito y la tarea, el objeto y el tema de la investigación, se especifica el conjunto de métodos y se fundamenta la novedad y el significado práctico de los resultados de la investigación.

El primer capítulo trata de los fundamentos teóricos del estudio de los sistemas terminológicos.

El segundo capítulo elabora las características lingüísticas de la terminología jurídica como componente especial de la lengua.

En la tercera sección, se seleccionaron los principales métodos de traducción de terminología jurídica del español al ucraniano.

Palabras clave: terminología, términos jurídicos, lenguaje especializado, traducción de un lenguaje especializado.